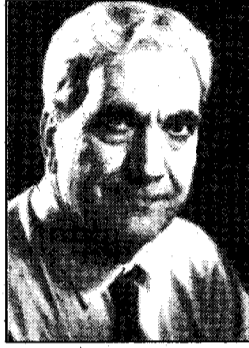

Kürt kimlikli özgür yurttaş

● Bu gün artık Bağımsız-Birleşik Kürdistan talebi, illegal Kürt siyasi hareketlerinin programlarında bir paragraf başı olmaktan fazla anlam ifade etmemektedir!

Medet
Serhat
hat kuştin

Welat
Welatîni
û AI

Nivisa C. A. Bedirxan
di r. 10' an de

30 TESHİR / KASIM - 1994

Fiyatı: 10.000 TL (KDV dahil)

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ GENEL SEKRETERİ ANITA KLUM

Adil yargı

A.Klum:PKK da, Hükümet de insan haklarını çiğniyor

● **PKK terör eylemleri yapıyorsa, bu eylemler Türk Hükümetine aynı yöntemlerle, bazan daha şiddetli bir biçimde cevap verme hakkı doğurmaz!**

KÜRTLERİN DEMOKRASİ SINAVI

● Türk basınının "Kürt devleti" kuruluyor iddiaları ise gerçekleri yansıtmıyor.

Yekiti Gublaran'ın yazısı sayfa 4-5

BI SERBİLİNDİ BİBÊJİN "EM KURD IN"

● Xwezî bi wan qiyayan ku li ser koka xwe şîn dibin. Xwezî bi wan ku bi serbilindî dibêjin "Em Kurd in".

Nivisa Felat Dilgeş di r. 10' an de

ULUSAL DEVLET

● Bir "Kürt Ulusal Devleti", bölge devletleri, uluslararası güçler gibi büyük cenderelerden çıkarak bir seçenek haline gelse bile bu Türkiye'nin geniş bölümlerinde Kürtler için bir imha haline de gelecektir.

Taner Akçam'ın yazısı sayfa 14'te

ÇERÇEVE

'HAYDİ TÜRKİYE'
KÜRTLERLE BERABER!

"Haydi Türkiye" sloganı, üç büyük gazetenin ortak bir bildirisi ile manşetlere çıktığı zaman, 50. Hükümete kerhen destek imajını taşıdığı için fazla anlamlı olmadı. Ayrıca, bu desteğin arkasında, gazetelere verilen teşvik kredilerinin ürkütücü gölgesi duruyordu.

"Haydi Türkiye" sloganı doğru bir slogandır. İçinden geçilen sürece uyumlu bir slogandır. Buna kısa bir cümle daha eklemek gerekiyor: Haydi Türkiye! Kürtlerle beraber!

Türkiye Cumhuriyeti, siyasi sınırları içinde durmadan kanayan Kürt sorununu çözmeye mahkumdur.

Kürtler, sorunlarını Türkiye'nin siyasi sınırları içinde çözmeye mahkumdurlar. Kürt sorunu, Cumhuriyet Türkiye'sinin tarihten devaldığı toplumsal bir olgudur. Yapısal bir olgudur. Resmi ideolojinin katı yapısına uyarlı olarak sürdürülen yanlış politikalarla bir kördüğüm haline gelmiş, getirilmiş, Türkiye'nin gündemine kilitlemiştir. Dünya'nın da, insanlığın da gündemindedir. Şu ya da bu biçimde, bu süreçte çözülecektir. Bu süreç içinde çözülmelidir. Bu çözüm, Batı Avrupa'nın politik merkezlerinde de üretilebilir, Beyaz Saray'ın Güney Bahçesi'nde de. Türkiye'de yaşayan Kürtlerin sorunu, Türkiye'de, yasal ve meşru zeminlerde çözülmelidir. Ortalama Türk insanının kafasında ve yüreğinde çözülmelidir. Kalıcı olan budur.

Kürdistan, Kürtlerin, diğer halklarla beraber bir arada yaşadıkları bir coğrafyanın adıdır. Bu coğrafyanın sınırları bugün fazla önem taşımamaktadır. Türkiye'nin siyasi sınırları içinde yaşayan en büyük halk gruplarından biri olduğu ise somut bir gerçekliktir. Diğer bir gerçeklik ise, çözülmesi gereken temel ve yapısal bir sorun olarak gündemin birinci sırasında yer almasıdır. Ve son ikiyüzyıldır Kürdistan'da kan akmaktadır. Bu kan, bugün Türkiye'yi bir uçtan bir uca sarsmakta, sallamaktadır. Türkiye, bu sorunu çözmeden, diğer siyasal ve toplumsal sorunlarını çözemez bir noktadadır. Bu nokta, daha fazla demokrasi, daha fazla özgürlük, daha fazla refah atılımı ile aşılamalıdır. Bu nedenle Haydi Türkiye diyor REALİTE; Haydi Türkiye, Kürtlerle beraber!

Real Press Basın San. ve Tic. Ltd. Şti. adına
İmza ve Şahit: Ömer KOTAN
Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Mehmet SÜRGEÇ
Adres: İsmail Paşa Cd. Çiğdem Apt. No: 51 Kat: 5 Beşiktaş/İstanbul
Tel: (0212) 256 90 12 Fax: (0212) 256 90 12
Basıldığı Yer: Selçuk Matbaası Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım

ULUSLARARASI AF

GERÇEK

Uluslararası Af Örgütü'nün (Amnesty International) başlıca ilgi alanlarından biri Türkiye. Düşüncenin hala suç sayıldığı ve hala bir kitaptan, bir makaleden ya da legal bir toplantıya gönderilen bir mesajdan ötürü insanlara ceza verildiği; siyasi partilerin kapatılıp, milletvekillerinin hapsedildiği bir devlete yapıya sahip olan Türkiye Cumhuriyeti (TC), başka bir çok nedene bağlı olmakla birlikte, özellikle düşünceyi cezalandıran tutumu ile uluslararası düzeyde sorgulanıyor.

Gerek uluslararası düzeyde ve gerekse ulusal düzeyde, Türkiye'nin artık, örneğin Batı Avrupa ya da İskandinav ülkelerinde olduğu gibi toplumsal yaşamda temel ve vazgeçilemez olan insan haklarını koruyan, buna yasal güvencefer getiren bir yapıya ulaşma çabasına girmesi kaçınılmaz bir noktaya gelmiş durumda. Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerinde olduğu kadar, ABD, Kanada, Avustralya gibi ülkelerde de artık, Türkiye'de insan hakları demek, neredeyse Kürtlerin temel demokratik hak ve özgürlükleri demekle eş anlamlı kullanılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de demokratikleşme sürecinin, Kürt olgusunu varsaymadan, Kürt sorununa demokratik, uygar bir çözüm yolu bulmadan hayata geçirilmesi pek olanaklı görülüyor. N. Bora bu genel çerçevede, Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Anita Klum ile Realite için görüşti.

PKK'nın terör eylemleri Türk Hükümetine aynı yöntemlerle cevap verme hakkını doğurmaz

-Örgütünüzde ulaşan bilgiler-belgeler çerçevesinde Türkiye nasıl görünüyor?

-Türkiye'nin tıkanıp kaldığı sorunların başında Kürt sorunu geliyor. Türkiye'nin Kürt sorununu çözümüyle ilgili olarak kullandığı yöntemleri uygun görmüyoruz. Türkiye, başka çözüm yolları aramak ve bulmak zorunda. Bize ulaşan bilgilere göre PKK'nın terör eylemleri yaptığı öne sürülüyor. PKK, terör eylemleri yapsa bile, bu eylemler Türk Hükümeti'ne -PKK'nın yaptığı iddia ettiği ve yanlış olduğunu belirttiği- aynı yöntemlerle, bazan daha şiddetli bir biçimde cevap verme hakkını doğurmaz.

Bize ulaşan bilgilere göre hem terör ve hem de insan haklarını çiğneme her iki taraftan da geliyor.

Sorumlular yargı önüne çıkarılmalı ve yargılanmalıdırlar

-Amnesty'nin genel tutumu nedir? Terör ve çiğnenen insan hakları karşısında ne yapılmalı? Nasıl yapılmalı?

-Eğer bir ülkede ya da bölgede terör varsa, buna bağlı olarak insan hakları çiğneniyorsa, bunu yapanlar -kim olursa olsun, hangi gerekçe ile yapırsa yapılsın- bulunmalı ve yargı önüne çıkarılmalıdırlar. Sorumlu kişi ya da kişiler yargılanmalıdırlar. Yargının, uluslararası

Anita Klum: "Eğer bir ülkede ya da bölgede terör varsa, buna bağlı olarak insan hakları çiğneniyorsa, bunu yapanlar bulunmalı ve yargı önüne çıkarılmalıdırlar."

si normlara uygun olması gerekir. Yargı gerçek ve adaletli bir biçimde cereyan etmelidir. İnsan haklarına saygı duyulmalıdır. İnanıyoruz ki bu tür bir uygulamaya caydırıcı olabilir. Güven ve saygı yaratır.

Bizim Yıldırım İstasyonlar ismini verdiğimiz bir çalışma yöntemimiz var. Bir insan tutuklandığı zaman işkence görme ya da sağlık vebenzeri nedenlerle yaşamının tahlikeye girme durumu varsa, derhal müdahale eder ve yetkili makamlara olaydan haberdar olduğumuzu bildiririz. Gözaltına alınan kişi ile ilgili olarak elimizden geleni yaparız. Tam da bu noktada Türkiye söz konusu olduğunda, istisnasız, hergün Yıldırım İstasyonları'mız çalışma durumundadır. Ne yazık ki bize ulaşan bilgiler ve belgeler özellikle son zamanlarda- gerçektense normal bir insanı çileden çıkartacak dü-

ORGÜTÜ GENEL SEKRETERİ ANİTA KLUM

VE ADİL YARGI

terör varsa, buna bağlı olarak insan hakları çiğneniyorsa, bunu yapanlar, kim olursa olsun, hangi gerekçe ile yapılsa lidirler." Soldan sağa: E. Löfgren, N. Bora ve Anita Klum.
Foto: Helin

zeydedir. Türkiye'de cereyan eden olayları anlamak, kavramak ya da kabullemek mümkün değildir.

-Örnekleyebilir misiniz?
-Çok üzücü, çok düşündürücü olaylar olmaktadır. Köylüler yerlerini-yurtlarını terketmek zorunda bırakılmaktadırlar. Köyler boşaltılmaktadır. Yazılı basında da, görsel basında da yakılan köyler görüntülenmektedir. Suçsuz insanlar, hükümet denetimindeki köy korucuları ile gerilla arasında şaşkına dönmüşlerdir. Bize ulaştıkları göre, yerlerinden-yurtlarından olan bu insanlara devlet tarafından gerekli maddi ve manevi yardım yapılacaktır.

-Türkiye ile ilgili nasıl bilgileniyorsunuz? Bilgi ve belgelerin Amnesty'e ulaşmasında ne tür zorluklarınız var?

-Amnesty, düzenli olarak Türkiye'de cereyan eden olaylarla ilgili bilgilendi-

riilmektedir. Bir süre önce, olayları yerinde incelemek üzere Avrupa Sekreteryası'nın göndermek istediği delegasyona Türk Hükümeti tarafından Türkiye'ye giriş izni verilmedi. Sanıyoruz, DEP Milletvekillerinin Kasım ayındaki yargılanmaları bittikten sonra vize verilebilecek. Avrupa Topluluğu'nun bu konuda Türkiye'yi zorlayacağı sanılıyor.

-Türkiye'nin AT'ye girmesi söz konusu olunca, insan hakları ile ilgili sürdürülen uygulama nasıl değerlendirilecek?

-Türkiye'nin, AT'ye girebilmesi için, Türkiye'de insan haklarına gösterilen saygının incelenmesi gerekir diye düşünüyorum. Bu benim kişisel görüşüm. AT'ye girme konusu, insan haklarına gösterilen saygı derecesinin iyice düşünülüp, tartışıldıktan sonra karar düzeyine getirilmelidir.

PKK terörü-Devlet terörü kavramlarını kullanmıyoruz

-Amnesty, gerek Türkiye'de ve gerekse Avrupa'da sık sık kullanılan "PKK terörü", "Devlet terörü" gibi kavramları kullanıyor mu?

-PKK terörü, devlet terörü gibi kavramları kullanmıyoruz. Biz genel olarak insan haklarının ihlal edildiğini, insan haklarının ayaklar altına alındığını ifade ediyoruz. Türkiye'de insan haklarının hem PKK tarafından ve hem de Türk Hükümeti tarafından ihlal edildiğini, ayaklar altına alındığını söylüyoruz.

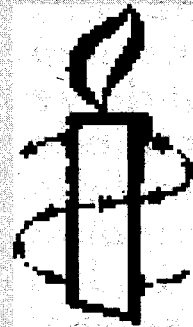
-Türkiye'de 200'e yakın yazar, gazeteci, bilim adamı tutuklu ya da hükümlü bulunmakta. Terörist suçlaması ile tutuklu ve hükümlü bulunanların sayısı

binlerle ifade ediliyor. Bir iddya göre 6 bin civarında. Terör toplumun en duyarlı olduğu konu. Terör Yasasında yapılacak bir değişiklikle bir kısım düşünce suçlusunun özgürlüğüne kavuşacağı söyleniyor. Türkiye'de bir genel af için çalışmalarınız var mı?

-Sözünü ettiğiniz yasa değişikliği ile ilgili olarak yeterli bilgiye sahip değiliz. Genel af, örgütümüzün çalışmaları içinde yer almıyor. Suçsuz insanların özgürlüğü elbette topluma barış ve huzur getirir. Ancak, Amnesty, insan haklarını çiğneyenlerin adil bir yargılamaya ile cezalandırılmalarını istemektedir. İnsan haklarının çiğnenmesi ile ilgili olabildiğince caydırıcı yaptırımlara gidilmelidir. Bunun bir örgüt elemanı ya da bir devlet görevlisi olması belirleyici değildir.

Biz insan haklarına saygı duyulmasını, insan haklarının ayaklar altına alınmamasını istiyoruz.

Amnesty International (Uluslararası af örgütü) Vize alamadı

Türkiye, "Uluslararası Af Örgütü" (Amnesty International) nun insan hakları ihlalleri hakkında Türkiye'de araştırma yapmalarına izin vermedi. Gerekçe olarak AI'nin PKK ile ilişki olduğu öne sürüldü.

Amnesty International "PKK ile ilişki" iddiası hakkında şu açıklamayı yaptı: "Yaptığımız araştırmalarda Türkiye'nin güneydoğusunda açık ve gizli yöntemlerin kullanıldığını saptadık. Türk hükümeti 'yasaklama' kararını 16 Ekim 1994'te Londra'daki Türk Elçiliği aracılığıyla resmi olarak bildirdi.

Türk Elçisi tarafından gösterilen gerekçede "Amnesty" görevlilerinin PKK ile ilişki kurdukları ve Yurt dışında kullanılmak üzere propaganda malzemesi topladıkları iddia edildi. Amnesty merkezinden Türk Elçiliğine verilen cevapta ve Türkiye'deki PKK temsilcileri ile ilişkilerinin olmadığı belirtildi. Amnesty'nin cevabi yazısında daha sonra şu ifadeler yer verildi: "Ayrıca unutulmamalıdır ki "Amnesty'nin son raporlarında sivil ve tutuklu 200'ün üzerinde insanın öldürülmesinden PKK sorumlu tutulmuştur."

Amnesty International, görevlilerinin Türkiye'ye gitmeden önce Londra'daki Türk Elçiliği aracılığıyla Türk hükümetinin bilgilendirildiği belirtildi ve Türkiye'ye giriş çıkışlarında bir gizlilik olmadığı vurgulandı.

KÜRTLERİN DEMO

● Güney'deki kardeş kavgası bütünüyle olmasa bile bir "iç savaş" görüntüsü içinde gerek Kürtlerin ve gerekse savaşan güçlerin saygınlığına darbe indirdi.

● "Kürtlere güvenilmez", "Kürtler birbirlerinin kurdudur" biçimindeki önyargıları güçlendirdi. Parlamento ve hükümetin fonksiyonel olmasına darbe indirdi.

Realite Londra: 1992'deki seçimler Kürtlerin mecbur oldukları "demokrasi"yi başarabilecekleri yönünde önemli bir mesaj verdi. Ortadoğu gibi diktatörlüklerin kök saldıği bir mekanda her türlü hakkı gaspedilmiş bir ulus için küçümsenmeyecek bir adımdı. Avrupa'da da önemli yansımaları oldu.

Güney'deki kardeş kavgası bütünüyle olmasa bile bir "iç savaş" görüntüsü içinde gerek Kürtlerin ve gerekse savaşan güçlerin saygınlığına darbe indirdi. "Kürtlere güvenilmez", "Kürtler birbirlerinin kurdudur" biçimindeki önyargıları güçlendirdi. Parlamento ve hükümetin fonksiyonel olmasına darbe indirdi. Dolayısıyla bu çatışmanın herhangi bir hukukla ilgisi yoktur. Güç koşullarda yaşayan halka karşı kayıtsızlığı göstermektedir. Bu çatışma, Kürtlerin çağdaş ilişkiler yaşatmada ve demokrasiye olan yatkınlıklarını geliştirmede güçlüklerinin olduğunu gösterdi. Bunun bilinen adı "araç" olan siyasal örgütlerin, genel amacın önüne çıkarılmasıdır.

Çatışmaların çıkmasında, yaygınlaşmasında YNK'nin büyük sorumluluğu vardır. Çatışmaların yoğunlaştığı yerlerin YNK'nin güçlü olduğu yerlerden çıkması bunun önemli bir kanıtıdır. Olayların altında "seçim" anlaşmazlığı vardır ve görünürde bu ortadan kalkmış görünüyor. Ancak seçim yapılırsa bile propaganda özgürlüğünün bu gergin koşullarda nasıl olacağı sorusuna yanıt vermek güçtür.

Görüş farkları

Çatışmada herhangi bir Kürdün taraf olması beklenemez. Bir-iki yapının dışında Kuzey Kürdistan hareketi bu olgunluğu gösterdi. Doğru olan da buydu. Olayların gelişimini anlamak için PDK ve YNK arasındaki gerginliğe neden olan öğelere göz atmak gerekir:

-PDK, istikrarsızlığın ortadan kaldırılması için seçim istiyor, YNK buna karşı çıkıyordu.

-PDK, PKK'nın iç kesimlerde dağıtık şekilde yerleştirilmesini savunuyor, YNK pratikte, kabul ettiği çerçeveye uygun davranmıyordu.

-YNK, ABD'nin malı olan "Amerika'nın Sesi Kürtçe Servisi"nin paylaşılmasını istiyordu.

-PDK, peşmerge Bakanı Cabbar Ferman'ın İslami Partiye mensup 120 kişiyi öldürttüğünü öne sürerek, hükümet mensubu gibi davranmadığını bu nedenle istifasını istiyordu.

-PDK, Fuat Masum'un yerine Kosret Resul Ali'nin sertliği nedeniyle partizanlık için Başbakanlığa getirildiğini savunuyordu.

-PDK, Hero Talabani'nin himayesindeki yardım kuruluşunun (Hollanda) bütçesinin partizan amaçlar doğ-

rultusunda kullanıldığını iddia ediyordu.

-YNK, PDK'yi İran ve Türkiye ile işbirliği yapmakla suçluyordu.

-PDK, Duhok'ta YNK merkezinde ele geçen Talabani imzalı bir mektup-

Çatışmalarda yaşananlar

- 1 Mayıs'ta çatışmalar başladı.

- 3 Mayıs'ta parlamento YNK tarafından işgal edildi.

- Neçirvan Barzani ve Fadıl Matni gibi "misilleme" yanlılarının, PDK tarafından "entegre" edildikleri öne sürüldü.

- Barzani, yumuşak davrandığı gerekçesiyle kendisini eleştirenlere karşı

ta "Mesut Barzani ve annesine karışmayım" dediğini, İbrahim Ahmed imzalı bir mektupta ise Barzani'nin öldürülmesini istediğini öne sürüyordu.

-PDK, her karışıklık sırasında Talabani'nin Suriye'de olmasını kuşkuyla karşılıyordu.

- PDK Süleymaniye bölgesi sorumlusu Osman Qedir Münevver, YNK tarafından öldürüldü, cenaze törenine açılan ateş sonucu 26 kişi öldü.

- PDK, YNK Ankara Temsilcisi Serçil Kazaz'ın Duhok'taki depolarını yağmaladı.

"tahammülsüzlüğe de tahammül edelim" diye yanıt verdi.

- Barzani, Fuad Masum, Cevher Namık, Kosret Resul çatışmaların sona ermesi için büyük çaba gösterdiler.

- PDK'nin Parlamento Grup Başkanı Asuri kökenli Fransuva Hariri 19

KRASİ SINAVI

Temmuz'da suikast girişiminden kurtuldu.

- PDK'nin, çatışmaların son döneminde Halepçe'de 400 dolayında YNK'liyi öldürdüğü öne sürüldü.

- Aralarında Adnan Nakşibendi, Sa'id Yakubi, Nihad Nurettin, Kaka Rasha ve Şervan Haydayri'nin bulunduğu PDK'li 7 milletvekili parlamentonun işgalini protesto için istifa ettiler.

- Talabani, Suriye'de yaptığı açıklamada Soran ve Behdinan bölgelerinin

Son durum

Çatışmalar Temmuz ayında Sami Abdurahman (PDK-Yekgirtin) ve Noşirvan Mustafa (YNK) başkanlığındaki delegasyonların Paris'te yaptıkları zirve sonrasında hız kaybetti. Bu görüşme öncesi Talabani'nin Suriye'den dönüşünü "Duhok teröristlerin elinde" gerekçesiyle geciktirmesi, Güneydeki oluşuma başından itibaren olumsuz yaklaşan Türk Hükümeti'ne "ara-

Masası yetkililerinin yanı sıra ABD, İngiltere ve Almanya'nın gözlemcileri de katıldı.

Ünlü Arap gazetesi Al Hayat'a göre, Fransa, Kürt liderlere "Kürt devletinin ve federal bir Irak'ın karşısında" mesajını ilettiler. Aynı gazete, Fransız Dışişleri Bakanı'nın da Talabani ile Mayıs ayında yaptığı görüşmede "Bağdat'a gidip otonomi görüşmelerine başlayın. Fakat önce Barzani ile uzlaşın" isteminde bulunduğunu iddia etti. İngiliz kaynakları ise Paris toplantısının "İki partiye, iç sorunlarının Kürdistan'da çözülmesi gerektiği mesajını verdiğini" belirtiyorlar.

Daha sonra gündeme gelen 2. zirve Türkiye ve İran'ın tepkisi nedeniyle henüz gerçekleşmedi. Bunun bir nedeni de PDK ile YNK arasındaki görüş ayrılıkları. İddialara göre Barzani, "Cabbar Ferman hükümet üyesi olduğu sürece ben görüşmem" görüşünde ısrar etmesi, Talabani'nin ise "Süleymaniye'de PDK'ye ait herhangi bir büro ve silahlı güç bulundurulmamalıdır" görüşünde diretmesi bu ayrılıkların temel nedeni. Ekim ayında bu görüş farkları giderildi. YNK önümüzdeki baharda seçime gitmeyi ve PDK'nin Süleymaniye'de güç bulundurmasını kabul etti. Paris zirvesinin Güney'de yapılması üzerinde de duruluyor. Ancak Fransa, ABD ve İngiltere bu görüşmenin bağlayıcı olması açısından, Paris'te diretiyor. Türk basınının "Kürt devleti" kuruluyor iddiaları ise gerçekleri yansıtmıyor. Güney hükümetinin böyle bir niyeti bulunmadığı, sadece "iç düzenlemelere" yönelik çalışmalar yapıldığı biliniyor.

Yekiti GULBARAN

Kısa bir açıklama

36 Paralelin üstünde hiçbir devlet tarafından tanımayan de-facto bağımsız Kürt Federe Devleti'nin içine yuvarlandığı ekonomik kriz ülkede yaşam şartlarını dayanılmaz biçimde etkilerken, iki büyük siyasi gücün, YNK ve KDP'nin arasında çıkan anlaşmazlıklar nedeni ile aynı zamanda politik bir krizin de içinde duruyor. Konuyu yerinde incelemek için çalışmalar yapan M.Aslan, Realite'nin deneme sayısının hazırlık dönemine gerekli bilgi ve belgeleri iletilmedi. Pasaport engeli, ülkeye gitmesini geciktirdi. Bu arada, YNK ve KDP'nin Ankara temsilcilerinden yeterli bilgileri alamadı. Özellikle sürecin birinci dereceden sorumluları durumunda bulunan Barzani ve Talabani'ye ulaşılamadı. KDP temsilcisinin sınırlı bazı açıklamalar yapmasına karşılık, YNK temsilcisi basına karşı çok duyarlı olduklarını bu nedenle herhangi bir açıklama yapma durumunda olmadığını belirtti. Önümüzdeki sayılarda bu konuları birinci derecedeki sorumlularla kurulacak ilişkilere göre etraflıca bilgi verme umudunu saklı tutuyoruz.

Türk basınında, Dışişleri Bakanı Mümtaz Soysal ve çevresinden sızan haberlerin, gerçekte ilişkisi olmadığı şimdiki kadar gazetemize ulaşan haberler arasında yer alıyor. Barzani ve Talabani'nin Paris'te "Kürt devleti kurma" amacı ile bir araya gelmedikleri, konu ile ilgili olarak Türk basınının ve ilgili çevrelerin bilgilendirildiği söyleniyor. ATV'de yayınlanan "Kırmızı Dosya" yapımcısı G. Cıvaoğlu'na da bunun ayrıntıları ile açıklandığı bildiriliyor. Önümüzdeki sayılarda tarafların özellikle bu konu ile ilgili görüşlerini birinci elden vermeye çalışacağız.

Şimdilik, Kürt Federe Devleti'nin, bölgede Kürt sorununun çözümü konusunda büyük önem taşıdığını vurgulamakla yetiniyoruz.

Kimyevi silahların dehşetinden kaçan milyonlarca Kürt bitmeyen bir muhacereti yaşadılar. Şimdi 36. paralelin üstünde yokluk ve yoksunluk içinde bilinmez bir geleceğin acıları ile boğuşuluyor. Her dönemin kurbanları çocuklar gene hüznü gözlerle olup bitenleri anlamaya çalışıyorlar.

Foto:
Realite arşiv

paylaşılmasını istedi.

- Talabani'nin konvoyunda bomba patladı, yara almadan kurtuldu.

- Tüm parçalardan Kürt örgütleri çatışmaların sona ermesi için ortak çaba gösterdiler.

buluculuk" fırsatı doğurdu. Bu nedenle Barzani ve Talabani Silopi'de Türk yetkililerinin katılımı ile bir görüşme yaptılar.

Fransa'daki görüşmeye bayan Danielle Mitterand, eski bakan Gerald Chalian ve Fransız Dışişlerinden Kürt

İLK KABİNE

(5 Temmuz, 92)

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

İçişleri

Peşmerge

Ulaştırma

Eğitim

İnsan Hakları

Ekonomi ve

Maliye

Kültür

Enerji ve

Endüstri

Tarım

Turizm

Sağlık

İmar

Evkaf

Adalet

Çalışma

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İKİNCİ KABİNE

(25 Nisan, 93)

Kosret Abdullah*

Aynı**

Yunus M. Salim**

Cabbar Ferman*

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

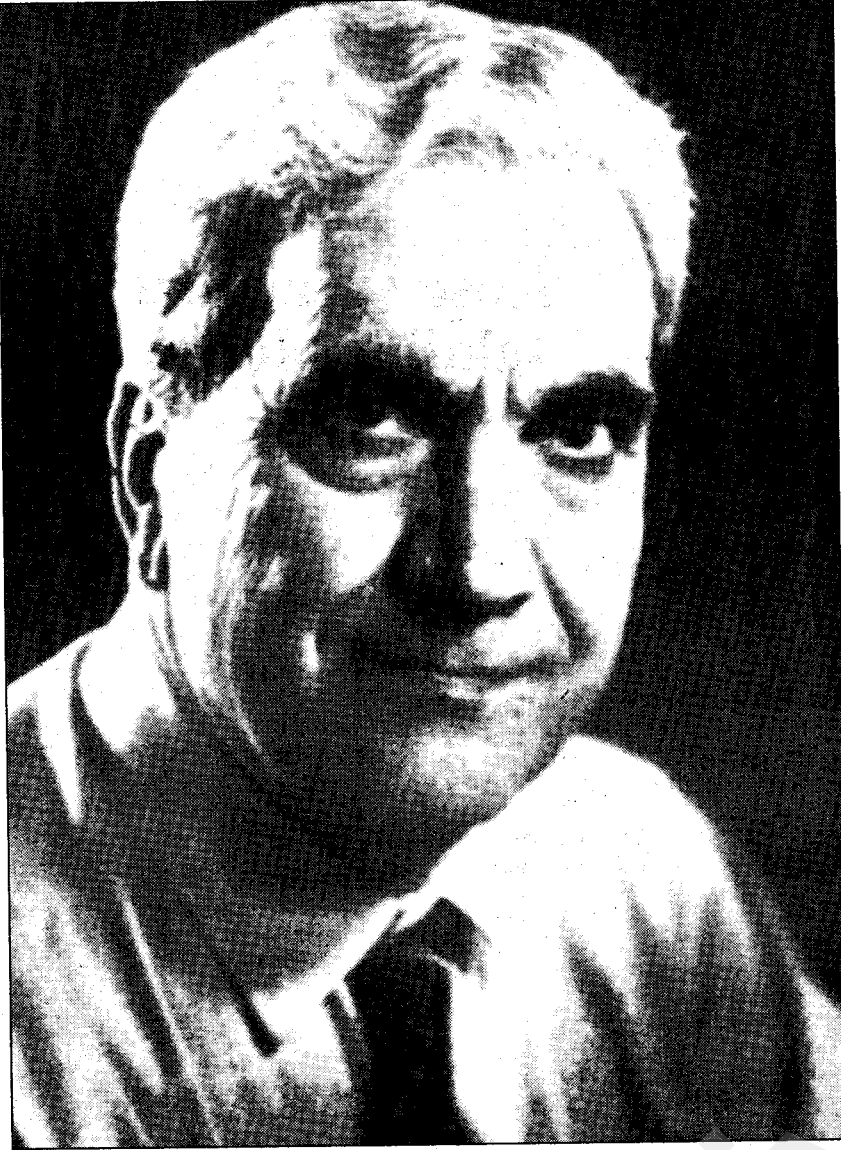
Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

Aynı

DÎSA ÊRÎŞEKE BI BÊBEXTÎ

RONAKBÎRÊ KURD MEDET SERHAT HAT KUŞTIN

Êrîşên bi bêbextî yên ku li dijî kardar û ronakbîrên Kurd tên kirin nasekinin. Ronakbîrê Kurd Evûqat Medet Serhat, di roja 11.11.1994'an de bi bêbextî li Stenbolê hat kuştin. Medet Serhat yek ji wan ronakbîrên Kurdan bû ku di sala 1959'an de, di bûyera 49'an de cih sitandibû û bi hevalên xwe yên din re îşkenceyên mezin ditibû. Medet Serhat damezrenerek Komela Aştîyê bû û piştî 12'ê îlonê di doza ve komelê de ji cih sitandibû. Medet Serhat yek ji damezrenêrên Weqfa Maf û Azadiyên Kurdan bû jî.

Cinayetên li dijî kardar û ronakbîrên Kurd, piştî beyana Tansû Çiller a bi awayê "Liste di destê me de ye. Em dizianin ki ji PKK'ê re dibe alîkar" dest pêkirin û li pey hev kesên wek Behcet Canturk, Yusuf Ekinci, Fevzi Arslan, Şahin Arslan, Namik Erdogan, Hacı Karay, Adnan Yildirim, Savaş Buldan û Medet Serhat hatin kuştin.

Kuştina Medet Serhat ji alî çapemeniya Tirkî ve wek cinayetêk nav mafyayê hat nîşandan. Ji alî çapemeniya Tirkî ve bi vî awayî dayina cinayetê, careke din nîşan da ku çapemeniya Tirkî çiqas di bin emrê hinekan de ye. Ev tawrê çapemeniya Tirkî, ji alî kes û sazgehên Kurd û Tirkan ên demokrat ve hat protestokirin.

Cenazê Medet Serhat, di roja 15.11.1994'an de, piştî nimêja nivro ya ku li Camiya Şîşiyê hat kirin, li Goristana Zincîrlükuyu, bi beşdarbûna di ser pênc hezar kesî re hat definkirin. Kesên ku beşdarî veşartina cenaze bûn, bi siloganên xwe cinayetên "kisasnediyar" ên ku li dijî gelê Kurd tên kirin, protesto kirin. Beşdarbûna veşartina cenazê Medet Serhat nîşan da ku ewê gelê Kurd li dijî hovîtiyên bi vî awayî bédeng nemîne. Tawrê bi hezaran kesên li ser gora Medet Serhat bi vî awayî bû. Lê dîsa kardar û ronakbîrên Kurd dipirsin: "Gelo li gor lista Çillerê îcar dor li ser kî ye?"

Dışişleri Bakanı Mümtaz Bey, Paris'te kurulmak üzere olan Kürt devleti projesini engelledikten sonra gündeme gelen "Azınlık Hakları" ile ilgili anlaşma, Türkiye'de Kürt dili ile radyo-TV yayınına yeniden tartışmaya soktu. Alpaslan Türkeş'in "Kürtler bizim kardeşlerimizdir ama Kürtçe ile eğitime izin verilemez" biçimindeki yargısını, Mümtaz Soysal'ın farklı ifadelerle dile getirmesine önemli bir vurgulama yaparak, Federe Kürt Devleti ile ilgili Sabah gazetesine bakalım. Sabah'ın 5 Kasım tarihli nüshasının manşeti şöyle: "Irak'a Türk atağı". Alt başlıkta şunlar yazılı: "Güneydoğu'da Kürtçe eğitim tartışmaları sürerken, Türkiye, Erbil'de Türkçe eğitim veren 7 okul açtı." YÖK eski başkanı İhsan Doğramacı'nın girişimi ile eğitime başlayan bu okulların yanı sıra gene Doğramacı'nın girişimi ile bir de "Türkmeneli Televizyonu" kurulmuş. Doğramacı aslen Erbil'liymiş. Kürt Federe Devleti'nin başkenti olan Erbil ise, esasen bir Türkmen iliymiş. Daha ilginç ise, bu okulların açılış töreni ise Ankara'da Doğramacı'nın evinde yapılmış. Davete Demirel de katılmış.

Okulu, gazetenin birinci sayfasında bu ayrıntılar ile veriliyor. Türkmenlerin, Irak'ta herhangi bir mücadeleleri olmadığı biliniyor. Asurilerle birlikte Kürt hareketine yardım ettikleri ve büyük Kürt göçü ile, Kürtlerle beraber Türkiye'ye göçtükleri de biliniyor. Antalya'da bozkurt kafalarının altında birbirlerinin newrozunu kutlayan Türk büyüklerinin, Kürt Federe Devleti'nin bünyesi içinde ve Kürt Federe Devleti'nin azınlıklara bakış açısının doğal sonucu olarak Asuriler gibi Türkmenlerin de tüm kültürel haklarını yasadışı kullandıkları faaliyetlerinde özgür oldukları, Federe Devletin desteğini gördükleri de biliniyor. Erbilli Doğramacı'nın, kendi evinde açılışını yaptığı

Basında ne var ne yok?

Türkmen okulları ne haldedir bilinmiyor. Ama 7 Kasım'da, Sabah'ın manşetinde gene Kürtler vardı: Mümtaz Soysal, Kürtçe okul açılabilir diyordu. Çünkü, Türkiye Azınlıklarla ilgili bir anlaşmaya imza atmak zordu. Ama soysal bunu hemen yorumluyordu da. Şöyle: "Haklar bireylere demokratik olarak verilmiştir. Azınlıkları temsil etmek iddiasındaki parti, dernek ve örgüt gibi tüzel kişiler için böyle bir hak yoktur.

Kürt devletinin kuruluşunu son anda engelleyen Mümtaz Soysal, bu gün Kürt Federe Devleti'nin sınırları içinde Türkmence eğitim yapan okulların hangi statü içinde açıldığını, okulların açılış törenlerinin Ankara'da bir vatandaşın evinde Cumhurbaşkanı'nın katılımı ile nasıl bir ilişki içinde yapıldığını ise açıklamıyor.

Mümtaz Soysal'ın bu yargıları ile aynı sayfada ise İktisadi Kalkınma Vakfı Başkanı Sedat Aaloğlu'nun açıklamaları var. TC'nin Dışişleri Bakanı sıfatı taşıyan bir anayasa profesörü ile bir iş adamının aynı konu üzerine geliştirdikleri tezlerin aynı sayfada okunması çok ilginç. İKV başkanı "Kürt konusunun Kürt sorunu haline geldiğini" vurguluyor ve bu sorunun artık çözülmesi gerektiğine işaret ediyor. Vatandaşların bir bölümünün Kürt kökenli olduğuna değinen Aaloğlu, "Artık bu gerçeğin tartışma konusu olmaması gerekir" diyor. Aaloğlu, Kürtçe öğrenme özgürlüğü sağlanmalı, Kürtçe Radyo-TV yayınına izin verilmelidir diyor. Bütün bunları ise Kürt sorununun, Türkiye'de "Hem iç barışı olumsuz yönde etkilediği ve hem de ülkenin enerjisini ve kaynaklarını yediği için istiyor.

Kürt aydınlarının boyunlarında yağlı urgan, "Kürt" iş adamlarını sırtlarında kurşun tehdidi ile yaşadıkları bir ülke durumuna gelen Türkiye'de, Erbilli Doğramacı, Anayasacı profesör ile bir Türk iş adamının görüşleri için ayrı bir yorum gerekmiyor. Şu kadarını eklemek yeter, toplumsal barış isteyen, ülkenin kaynaklarının ve enerjisinin heba olmasını istemeyenlerin karşısında, tümü ile donmuş ideolojik formüllerin kirli pash dünyasından Türkiye'ye bakanlar duruyor.

Kürt aydını, Kürt politikacısı, Kürt siyasi partileri bu netliği bulanıklaştıran şemsiye olmamak zorunda. En son kurban 20 kurşunla delik deşik edilen Kürt kökenli bir avukat. Henüz cesedi soğumadı. Erbilli Doğramacı ile, "Nasıl olsa bu azınlıklar statüsü'nün de altından kalkacak bir yol buluruz diyen anayasa profesörünün takkelerini önlerine koyup düştürmeleri için zaman kaldı mı acaba?"

PAMUK İPLİĞİNE BAĞLI İLİŞKİLERE YAPAY DENGİ

Ara seçim

DEP'in kapatılması TBMM'de eksilen sandalye sayısını topluca yükselttikten sonra kaçınılmaz hale gelen ara seçim, Türkiye'nin politik gündeminin başında yer alıyor. Ara seçim, partiler yelpazesindeki dağılımı bütün boyutları ile ortaya çıkarıyor, toplulukta iyice kirlenen "siyaset" kavramını ürktürücü biçimde ortaya seriyor. Partiler, farklı iddialarla ortaya çıksalar bile, kamu oyunda aynı kimliği farklı anlatımlarla dışa vuran bir "bütün" olma gerçeğini gizleyemiyorlar. Bu arada, TBMM'den itile kakıla atılan DEP milletvekilleri ile olan ilişki biçimleri, pazarlıklar, TV programlarına konu olan çarpıklıklar, Türkiye'de Kürt kavramı etrafında dolanıp duran "fikir"leri de en çıplak biçimleri ile sergiliyor.

Ara seçim'in TBMM'nin yapısında fazlaca bir denge değişikliği yapmayacağı genel kanı. Bu arada, Refah Partisi'nin bu seçimlerden diğer partilere fark atarak çıkması durumunda, olası bir erken seçimde ne tür sonuçlara ulaşacağı ise, üzerinde en çok durulan konuların başında yer alıyor.

HADEP'in seçimlere girmemesi ile, "Kürt" oylarının paylaşımı iktidar partisi DYP tarafından, diğer partileri isyan ettirecek biçimde sürdürülüyor. Kürt basını ise ara seçim karşısında fazlaca iddialı değil. Ara seçim, Kürt siyasi eğilimleri, parti ve grupları tarafından tümü ile devre dışı bir alanda duruyor.

Türkiye'de yayınlanan legal dergilerin açıklamaları, ara seçim ile ilgili olarak Kürt siyasi çevrelerinin farklı ifadelerle aynı noktalarda kesiştiğini gösteriyor. Bunların bir bölümü şöyle: Haftalık Jiyana Nû gazetesi ara seçimle ilgili şu açıklamayı yapıyor: "Devletin politikası; HADEP'i seçimlere çekmek, silah gücüyle (ki Özel Tim sandıklara hakim) Ünal Erkan, Doğan Gürüş ya da korucu-başlarını seçtirmek ve TBMM'ye taşımak hedeflenmiştir. Kesinlikle seçim ortamı yoktur. Kürt seçmen, oyunu kullanabilecek durumda değildir. Bu açıdan, kazanma hesabı üzerine oluşan tespitler, barajlar da düşünüldüğünde mümkün değildir."

Jiyana Nû, DEP'le ilgili olarak da şu belirlemeyi yapıyor: "Tartaklanan, içeri tıklan, polise teslim edilen sadece birkaç milletvekili değildir. Kürt halkının iradesidir. Bu açıdan ayrılığı Kürtler istemiş değildir. Türkler ayrılıktan yana tavır koydular. O halde zorla bu Mecliste kalmak bizim harcıdır değildir. Ankara dışında da yaşamın olduğu bilinmelidir. Herkes kendi Meclisine Kürtler de."

NEWROZ gazetesinin ara seçimle ilgili görüşü ise özetle şöyle: "Tavir olarak, bu koşullarda seçime 'hayır' demek gerekir diye düşünüyoruz. 'Koşullar'dan kastımız ve esashi gerekçemiz; ara seçimin bel kemiği 'boşluk'ların, yani DEP'lilerin durumunun bizler açısından "boşluk" olarak görülmemesidir. Biz, 'Kürt parlamenter-

lerini Meclis dışına atmanız gayri meşrudur; bunu tanımıyoruz; onlar '96 ya kadar vekildir; do layısıyla o nların üzerine bir uyduruk seçim bina edemezsiniz" diyoruz.

Özgür Halk dergisi ise sorunu şöyle ele alıyor: "Halkımızın ideolojik, siyasal, demokratik ve tüm toplumsal talepleri, bu konuda netir. Sömürgecilikten bu düzeyde kopmuş kendi ulusal iradesini temsil edeceği duruma gelmiştir. Artık büyük buluşma yaşanıyor.

Legal mücadele biçimleri her zemin ve koşulda tercih edilmesi gereken, vazgeçilmez seçenek değildir."

Nûbihar dergisi konuya biraz farklı yaklaşıyor: "Halkımızı yanımaza alabilirsek veya biz gerçek anlamda halkımızın yanında yer alabilirsek, seçim bizim için 'herşeye rağmen' yararlı olacaktır. Bu arada ne edip edip şu 'Hep başkalarından şikayet etme' söylemini bir yana bırakıp gerektiğinde "Hem kendimizden, hem başkalarından şikayet edebilme" ve bu şikayetin gereğini yerine getirme olgunluğunu da göstermeliyiz."

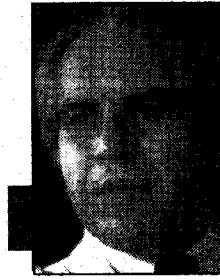
Stêrka rizgarî dergisinin ara seçimle ilgili görüşünde ise şu ifadeler yer veriliyor: "DEP milletvekilinin milletvekillerinin düşürülmesiyle birlikte Türkiye'de anayasal bir zorunluluk olarak ara seçim gündeme geldi. TC devleti kendi açısından en uygun olan koşul ve zamanda ara "seçim" kararı verdi. Bu karar Kürtleri de "seçim'e" sokarak dünya demokratik kamuoyunun, emperyalist ülkelerin baskısını azaltmak, diğer taraftan derin bir ekonomik ve siyasi kriz içinde yıpranan özel savaş mekanizmasını -gerekirse yeni koalisyonlarla yenilemek amacına uyarlıdır.

Savaş kabinesinin aldığı ara "seçim" kararı, seçilmiş milletvekillerinin TC hukuku gereği birer "suçlu" olarak azledildiği ve milletvekillerinin şahsında milyonlarca Kürt seçmenin iradesi çiğnendiği için meşru değildir."

Hevdem dergisi ise şu görüşleri ileri sürüyor: "Seçimlerin yapılmasına gerekçe olan DEP'in kapatılması olayıyla 12 milletvekilinin, HEP nedeniyle de Fehmi Işıklar'ı sayarsak 13 milletvekilinin, milletvekillerinin düşürülmesi anti-demokratik ve hukuk dışı bir uygulamadır. Bu nedenle bizce halkın oyuyla seçilmiş bu milletvekilleri halkın meşru milletvekilleridir. Gerek, seçim yasasının demokratik olmayışı, gerekse anti-demokratik yasalarla milletvekilliklerinin düşmesi bu seçimler üzerinde şaibe bırakmıştır. Kürt ulusal muhalefeti bu seçimleri meşru görmediği şiarını öne çıkararak, 2 Mart darbesini meşru görmeyen bir politikayla seçimlere katılmamalıdır."

REALİTE basıma girerken Anayasa Mahkemesinin ara seçimleri iptal ettiği açıklandı.

Kaynak: Medya Güneşi Sayı: 57 Sayfa: 8-9

A PA Ç I K
DOSDOĞRU

Emin KARACA

Köşe yazarınızı
takdim ederim

Tekelci büyük basında geçen yıllarımdan bilirim; müptedi bir muhabirinden tutun da, bilgi ve kültür fukarası genel yayın yönetmenine, kara cümlesi noksan falan ya da filan sayfaların yöneticilerine dek, gazetecinin içinde bir ukde vardır: Köşe yazısı yazmak! Öyle fırsat ele geçirip, sayfalardan birinin bir yerine kuruldular, kendilerine bir sütun adı, yanına da o beşuş çehrelerini kondurttular mı artık değmeyin keyiflerine... Aslı Fransızların "kronik" dediği yazı türüyle hiç ilgisi olmayan "köşe yazıları"nda artık her gün ya da gün aşırı biz ölümlülerin geçmişi, hali ve geleceği üzerine ne fallar açarlar ne allamelikler sıralarlar. Kağıt bu, üzerine yazılanı "ben kabul etmiyorum!" diyebilir mi?

***

İşte şimdi ben de, hazır "Realite"de bir köşe ele geçirmişken her hafta size dağarcığımdan bir şeyler aktarmaya, sizlerle tartışmaya çalışacağım.

Önce size "köşe yazarı"nızı takdim edeyim. Yaşım-başım, boyum-posum, kaşım-gözüm, nelerden hoşlandığım, nelerden nefret ettiğim sizleri ilgilendirmese gerek.

Ancak, çok sevdiğim şairlerden Orhan Veli'nin dizeleriyle ifade edecek olursam:

"Anlatayım:

Ewela adamım, yani

Sirk hayvanı filan değilim.

Burnum var, kulağım var,

(...)

Bir evde otururum

Bir işte çalışırım.

(...)

Malda mülkde gözüm yoktur.

Vallahi yoktur.

(...)

Ehemmiyetsiz şeylerle de uğraşırım

meşgul olmadığım ehemmiyetsiz

sadece üdeba arasındadır.

Ne bileyim,

Belki daha bin bir huyum vardır."

Dil, din, ırk cinsiyet farkı gözetmeden bütün insanlar demeyeceğim, çünkü hakemeyenleri o kadar çok ki içlerinde seilmeyi hak eden insanları seviyorum. Faşizm ve ırkçılıktan nefret ettiğim kadar, ulusal baskılardan da nefret ediyorum. Her türlü buyurganlık hiç hoşuma gitmediği gibi, reel sosyalizmin başından hiç bir şey geçmemiş gibi, Stalinvari bıyık takıp kaş çatanların, yüksekte atan kof sözleri ve kof yazıları da oldukça yaban geliyor bana... Kürtlere ve Kürt ulusal hareketine; ezen ulusun ilkel mantalitesiyle yaklaşanlar kadar, Kürtleri ve Kürt ulusal hareketini gereksiz bir yüceltilere çıkarıp pohpohlayanlardan da uzak durmak istiyorum.

Özetle, hakiki orospularla çingeneleri çok seviyorum. Çünkü orospu namusluluk, Çingene milliyetçilik taslamıyor...

***

Sütunun tepesindeki başlığı, Madımak Otel'i'nin dumanlarında boğulup ölen rahmetli Asım Bezirci'den ödünç aldım. 1950'de ikinci kez faaliyete geçen Türkiye Sosyalist Partisi'nin yayın organı "Gerçek"teki kroniklerinin başlığı "Apaçık-Dosdoğru" idi Asım Bezirci'nin.

Özellikle medyada budalaların ve ahmakların tüzüksüz-programsız örgütlenmişliklerinin karşısında; hepimizin görüp bildiği olay, olgu ve kişiler hakkında apaçık-dosdoğru şeyler yazmaya çalışacağım her hafta...

Peki öyle ise, hoşbulduk...

Türkiye çok tehlikeli bir dar geçit-ten geçiyor. Kürtlerle beraber. Kürtler, uçurum kenarlarına yığılmışlardır. Dokunulursa düşeceklerdir. Düşünce, Türkiye'yi de aşağıya çekerler. Türkiye'yi yönetenler, yasma, yürütme ve yargının en nazik noktalarında duranlar, günümüz toplumlarının biçimlenmesinde en etkili güç olan medyanın sorumluları, üniversiteler vb., ya bu gerçeği görmüyorlar ya da bilerek ve isteyerek bu gerçeğin üstünden atlayıp, Türkiye'de politika yapmaya devam ediyorlar.

Demografik yapısı alt-üst olan, toplumsal örgütlenmesi durmadan gömlek değiştiren Türkiye'ye kabaca bakıldığı zaman, görünen fotoğraf son derece ürkütücüdür: ülke ve dünya sorunlarında akılalmaz ölçüde bilgisiz bir Başbakan; kafası askeri çözüm dışında alternatif üretmeyen statükocu bir Cumhurbaşkanı; yenemeyen bir ordunun generali olmanın psikozu içinde ne yaptığını; ne söylediğini bilmeden emekli olan bir Genel Kurmay Başkanı'nın devrettiği kan içinde bir savaş alanı; farklı bir çözüm önerisine sahip olmayan ve Türkiye'ye yalnızca erken seçim penceresinden bakan bir muhalefet; koltuklarına zamla yapışmış milletvekilleri; iradesi Milli Güvenlik Kurulu tarafından zedelenmiş bir Parlamento; hırsızlığa, rüşvete, binbir türlü rezalete batmış bir devlet yapılanması, her gün kendi kendini inkar eden bir basın; elli yıl, yüz yıl gerilerde kalmış tezlerle durumu idare etmeye çabalayan ve pratik politikada hiçbir etkinliği olmayan bir sosyalist sol; ne Kürt halkına ve ne de dünyaya saygın ve kabul edilebilir çözümler üretemeyen bir Kürt siyasi parti kalabalığı ve bu cehennem içinde günlük hayatın ağır baskılarına göğüs germe telaşında olan geniş halk kitleleri...Sırtında Kürt kamburu ile Türkiye'nin görünen yüzü budur.

Batı, Doğu havalanlarından taşınan cenazelerle toplumsal bir matem yaşamaktadır. Doğu'da ise şehitlikler hergün biraz daha büyümektedir. Kan, Kürdistan'da akmaktadır, ama, Türkiye'nin aort damarı kesilmiştir. Türkiye'nin ekonomik ve politik kan kaybı, bir yandan baskı ve zulmü kurumlaştırırken, diğer yandan sürekli bir yoksullaşma üretmektedir. Şehitliklerin ve cenaze törenlerinin ürkütücü koridorlarından kan revan içinde kaçışan milyonlarca insan ya Doğu ve Güneydoğu'daki büyük şehir merkezlerine ya da metropollere, özellikle de Çukurova ve Ege Havzası'na yığılmaktadırlar. Bu insan seelinin geriye dönme şansı hemen hemen yoktur. Toplumsal yapıdaki bu alt-üst oluş hem süreklidir ve hem de politik çözüm alternatiflerinden yoksundur. Bu somut ve dehşet verici alt-üst oluş, Kürt siyasi hareketlerinin vazgeçilmez politik hedeflerini de hemen hemen tümü ile devre dışına atmaktadır. Bu gün artık "Bağımsız-Birleşik Kürdistan" talebi, illegal Kürt siyasi hareketlerinin programlarında bir paragraf başı olmaktan fazla anlam taşımamaktadır. Kürt aydını Batı'da yaşamaktadır. Kürt politikacısı Batı'da yaşamaktadır. 70'li yılların devrimci Kürt militanı ya da merkez kadrosu, Diyarbakır'da, Elazığ'da, Bitlis'te değil de, İzmir'de, Antalya'da ev almaktadır, yazlık kiralamaktadır! Av-

Kürt kimlikli

● Türkiye'nin ekonomik ve politik kan kaybı, bir yandan baskı ve zulmu kurucenaze törenlerinin ürkütücü koridorlarından kan revan içinde kaçışan milyonlarca insana, özellikle de Çukurova ve Ege Havzası'na yığılmaktadır.

rupa'da 500'e yakın Kürt doktorundan hiçbirisi de-facto bağımsız Kürt Federe Devleti'ne dönmediler! Tersine, neredeyse 20 yıldır bağımsız Kürdistan için Avrupa'da politik aktivite içinde yer alan doktorlar, örneğin Duhok'ta, Erbil'de, Van'da, Diyarbakır'da değil de, İzmir'de, Antalya'da özel hastahane açma projeleri ile uğraşmaktadırlar! 50 yıl İstanbul'da oturan işadamları, kendisini coğrafi alanla sınırlamak durumunda olan Kürt partisine yönetici olma çelişmesini sürdürmektedir. 26 etnik guruptan insan topluluğunun iç içe yaşadığı Türkiye'de, Türk milliyetçiliği iktidar alternatifi olarak öne çıkmakta ve tabii fiilen Türkiye'yi paramparça edecek sakat ve şüpheli bir ideoloji (Nasyonal sol) topluma bir umut olarak sunulmaktadır. İrkçi milliyetçiliğin -Her şey Türk için, her şey Türke göre anlayışının- kişiliğinde simgeleştiği A. Türkeş, komünist Nazım ile kongre salonlarında işbirliğine girişmekte; demokratik sol, ulusal-nasyonal sol'a -Nazi felsefesine- dönüşmektedir. Tam da böyle bir dönemde Dışişleri'nde yapılan bir değişiklik, izlenen Kürt politikasının nasıl ve hangi gerekçelerle 70 yıldır içinden çıkılmaz bir kördüğüm haline geldiğini, getirildiğinin çok açık ve çok somut örneklerini ortaya koymakta ve ilginçtir, çok yüksek düzeyde taraftar toplamaktadır. Bu anlayış büyütüle büyütüle alkışlanarak bir başka iktidar alternatifi olarak öne sürülmektedir. "Bir çakıl taşı dahi vermez" felsefesinin ne ölçüde civık ve sorumsuz bir slogan olduğu da böylece böylece ortaya çıkmakta ve fakat çok çeşitli bağımlılık ilişkileri nedeni ile hâlâ ve hararetle desteklenmektedir.

İç politikasını Kürt sorununa kilitlenen iktidar, dış politikasını da bu kilitlenmiş soruna endeksleyerek düpedüz iktidarsız bir kimliğe rıza göstermiş durumdadır. Bu bağlamda ABD, Batı Avrupa ve İskandinav ülkeleri ve hatta Türkiye'nin Ortaasya'daki hayat kaynaklarını tıkanan Rusya ile "Teröre karşı işbirliği"ne büyük hassasiyet gösteren hükümet, aynı devletlerin Türkiye'yi dışlayarak bölgenin zenginliklerini paylaşma kavgasını dışardan izleme çaresizliğini yaşamaktadır. Nitekim, Azeri petrolünün paylaşımında Türkiye'ye vestiyer ücreti olarak %1.75 pay verilmiş durumdadır. Devlet Bakanı N. Cevheri büyük bir pişkinlikle "Batı, Azarbeycan önünde şapka çıkarmıştır" diyebiliyor. Oysa Batı, Azeri petrolünü kaba bir biçimde düpedüz yağmalamıştır. Batı, Azarbeycan'ın geleceğine kendi denetimi altında en azından 30 yıllık bir ipotek koymuştur. Çünkü yapılan an-

laşmaya göre 30 yılda 400 milyon ton petrol çıkarılacaktır. Bu petrolün nereden dünya pazarlarına çıkacağı belli değil. Ayrıca bu rakam, Amerika'nın bir yıllık petrol üretiminden (520 milyon ton) azdır. Kaldı ki çıkarılacak petrolün %70'ine de Konsorsiyum üyeleri el koymuşlardır. Bu sayıların günlük dile, halk diline çevirisi "Azarbeycan 30 yıl daha yoksulluğunu yaşamaya devam edecek" anlamını taşımaktadır. %10 payından rahat sız olan Rusya ise anlaşmanın hemen ertesinde Bakü'ye karşı Elçibey'i Devlet başkanlığı'ndan kaçırarak - Suret Hüseyinov'un liderliğinde bir darbe başlatmıştır. Düpedüz ve saklısız-gizlisiz oynanan bu oyun bile, Türk devlet büyüklerini iç politikada sürdürülen aymazlıktan vazgeçirememiştir. Tansu Hanım ile Mesut Bey'in geçekondü sohbetlerine, milliyetçi salça ile Türkeş ve Ecevit de katılmış, Erbakan Hoca ise Amerika'nın yolunu tutmuştur.

Buraya bir parantez açarak, önümüzdeki bütün süreci belirleme özelliği taşıyan Ortaasya sorununa bakmak gerekiyor. İdeolojik kaygılar ve donuk formüller dünyasından, hayatın canlı gerçekliğine girildiği zaman, ortaya çıkan manzara dehşet vericidir. Ortaasya paylaşılmaktadır ve bu paylaşım iki dünya savaşının vahşetinden çok daha acımasız bir biçimde sürdürülmektedir. Kiyamet simdielik Ermeni-Azeri çatışmasında ve Kürdistan üzerinde kopmaktadır. Azeri petrolünün paylaşımı istenen noktaya geldiği zaman Ermeni-Azeri savaşına bıçakla kesilmiş gibi duracak, durdurulacaktır! Ama, Kürdistan'da akan kanın durması henüz mümkün görülmemektedir. Çünkü sonuç olarak, Rusya evet dediği gün, Azeri-Ermeni anlaşmazlığı gü-rültülü ve süslü toplantılarla bitirilebilir. Sonrası? Sonrası, çok, ama çok büyük depremlere gebe görünmektedir. Bu büyük oyuna katılmayan Türk büyükleri "Terör" ve "Türban"la oyalanmaktadırlar. Terör ve türbanın, paylaşımın stratejik alanında fazlaca yeri yoktur. Türk büyüklerinin büyük gü-rültüler içinde iç politika alanında kullandıkları "Ezan" ve "Bayrak"ı da kimse ciddiye almamaktadır. Paylaşım kavgasının stratejistleri çok daha farklı ve çok daha temel konular üzerinde politika üretmekte, bunlara uyarlı senaryoların hayata geçirilmesi için çok boyutlu ilişkiler geliştirmektedirler. Çünkü paylaşımın ana maddesini oluşturan petrol, sonuç olarak bir yol bulup dünya pazarlarına çıkartılmak durumundadır. Bir yol İran üzerinden Basra'ya indirilmektedir. İran'ın gerek Ortaasya üzerindeki dinsel etkinliği ve gerekse rejimin bizzatıhi kendisinden kaynaklanan açmazları nedeni ile bu yol tıkalıdır. İkinci yol, petrolü Karadenize akıtarak, İstanbul üzerinden sıcak denizlere indirme planında duruyor. Rusya, gerek tarihsel olarak kendi nüfuz bölgesinde gördüğü ve gerekse stratejik önemi nedeni ile bu alanın denetimini ne İran'a

ve ne de Türkiye'ye kaptırmak istemiyor. Bunu, açık açık söylüyor. Üçüncü bir yol ise, petrolün, bu gün bombalarla alt-üst edilen, yakılıp yıkılan "Doğu ve Güneydoğu"dan geçirilerek Akdenize akıtılması yoludur. Bu durumda bütün ilişkiler üst üste düşmekte ve Kürdistan'da kilitlenmektedir. Dışişleri Bakanı M. Soysal, bu kilit sorunu ideolojik saplantılarla kördüğüm haline getirip Türkiye'nin kendisini vuran dışpolitikasının iki somut örneğini bütün çıplaklığı ile bu arada gözler önüne serdi. Antikürt politikaların bu somut olaylarına kısaca değinmenin yararı var.

Birincisi ABD, İngiltere ve Fransa'nın, Barzani ve Talabani ile masaya oturup tam da Kürt devletinin anayasasını imzalamaları sırasında -iddiaya göre- Soysal müdahale edip bu hain planı durduruyor.

İkincisi, ABD ve İngiltere, Irak'ın güneyinde bir yasak bölge oluşturup, tam da Irak'ı parçalamak üzere anlaşmışlarken gene Soysal müdahale edip Rusya'nın da yardımı ile bu ikinci hain planı da durduruyor ve Saddam'ı kurtarıyor! Mümtaz Bey'in yazarı olduğu bir gazete bu haberleri hem manşetten veriyor ve hem de gazetenin Genel Yayın Yönetmeni kendi köşesinde konuların altını kalınca çiziyor. Böylece 60 milyon insanın içine sürüklendiği bir büyük yanlış, çok olumlu bir politika olarak kamu vicdanına yerleştirilmek isteniyor. Oysa, anlatılanların gerçekle ilişkisi yoktur. Mümtaz bey, kendikendisine elense çekmekteydi! Sorun, yukarıda

● Sürdürülen savaş Kürtlerin savaşı olmaktan çıkmıştır. Dünya merkezli bir hesaplaşmadır.

özellikle vurgu yaptığımız ve süreç içinde etrafıma tartışma umudunu saklı tuttuğum paylaşım ile ilgilidir. Bu arada, Fransa, Irak ile 500 milyon tonluk bir petrol anlaşması yapıyor. Bu petrolü çekmenin yollarını arıyor. Kürt Federe Devleti'nin kullanılmaları olabilecek en kötü biçimde kullanarak bir çıkmaza sokan Barzani ve Talabani'yi bu oyunun içine alıyor. Barzani ve Talabani ise, örneğin Federe Devletin başkentinde, Erbil'de değil de, Paris'te anlaşma gibi kabul edilmesi mümkün olmayan bir statünün temsilcileri oluyorlar. Federe devletin parlamentosunu hiçe sayarak, egemen oldukları bölgelerde mantığı olmayan bir iç savaşın sürdürücüsü durumunda bulunan Barzani ve Talabani, bir yandan ABD ve İngiltere'nin, bir yandan da Fransa'nın bölgedeki hesaplarına konumları gereği tavır geliştirememektedirler. Almanya'nın sürece müdahale edeceği ve ardından Rusya'nın taraf olarak olaylarda yer alacağı ise kuşkusuzdur.

Fransa'nın Kürt liderlerle giriştiği pazarlık, Irak'la petrol anlaşması gereği, bu petrole çıkış yolu arama ilişkisidir ve halen sürmekte, sürdürülmektedir. İkinci olay ise, özellikle ABD ve İngiltere'nin -Bir iddiaya göre 30, bir başka iddiaya göre 70 milyar dolar- alacağı bulunan Kuveyt ve Suudi Arabistan'dan bu

● Gazetelerin birinci sayfası milyarlar dağıtan piyango idaresi durumundadır. TV kanalları toplumu çıldırmanın eşğine getirip bırakmıştır. Politika bir bataklık içindedir. İktidar da muhalefet de boğazına kadar kan ve çamura bulaşmıştır. Rüşvet, hırsızlık, fuhuş, yer altının sivil terörü toplumu esir almış durumdadır.

Özgür yurttaş - I

laştırırken, diğer yandan sürekli bir yoksullaşma üretmektedir. Şehitliklerin ve insan ya Doğu ve Güneydoğu'daki büyük şehir merkezlerine ya da metropol. Bu insan selinin geriye dönme şansı hemen hemen yoktur.

paranın tahsili için. bir dönem daha Irak'ın ambargo altında tutulması için giriştikleri kavgadan kaynaklanmaktadır. ABD ve İngiltere, Irak'ın bir dönem daha dünya petrol pazarına girmesini istememektedirler. Rusya ise, Ortaasya petrolünü Karadeniz'e indirmek için sürdürdüğü kanlı-bıçaklı, savaş kırkırtılı, darbeleri mücadelede, Türkiye'yi ne kadar askıda tutarsa o kadar yararlı olacağı kanısındadır. Yıllarca Kürtlerin imhası için bir silah satıcısı durumunda bulunan Moskova, bu gün, PKK ile ilişkisi açık olsun bir Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi bile kurdurtmuş durumdadır. Rusya, Saddamofil Mümtaz Soysal'a bilerek ve isteyerek destek vermiştir. Irak'ın dünya petrol piyasasına girmesi, Moskova'nın stratejik petrol yolu için bir tehdit oluşturmamaktadır. Devletlerin çıkarları bütün ilişkileri belirlemektedir. Nitekim Rus petrolünün bir nolu taşıyıcısı Yunanistan da sağ bulurca gerçekleştirilmesi konusunda Rusya ile aynı satta yer almaktadır.

Nedenleri ve amaçları çok açık olan bu kavgada, Mümtaz Bey'in salt ideolojik kaygılarla kendi kendisine elense çekmesi ise Türk basınının büyükçe bir bölümü tarafından kahramanlık olarak takdim edilmektedir. Böylece Türkiye'nin politik saplantılar ve ideolojik kaygılar uğruna kendi hayat kaynakları üzerinde hiç bir iddianın ve görüşün sahibi olmadığı resmen ve alenen kabul edilmiş duruma getiriliyor. Bunu izleyen ve İstanbul'da toplanan "ikinci Türk Zirvesi" ise Türkiye'nin bu büyük paylaşımın katrafında şeredir. Liderlerin Rusça ve İngilizce ile anlaşabildikleri bu zirvede, Türkiye'nin, Ortaasya ile ilişkilerini "250 milyonluk Türklük dünyası" safatası üzerine kuracağı ortaya çıkmıştır. Ve Türkiye'nin sayın devlet büyüklüğü ve hükümet erkani, dinleri de, dilleri de, tarihleri de bir olan ve Atlantik'ten Hint Okyanusuna kadar ulaşan burunlarının dibindeki bilmem kaç milyonluk Arap dünyasını kanlı-bıçaklı sefil halini ise görmezden gelmeye devam edeceklerdir.

Sorunun bir başka boyutu ise, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Ukranya gezisi sırasında imzalandığı söylenen petrol anlaşması ile ilgilidir. Bu anlaşmaya göre, Arap petrolü Ceyhan'dan Samsun'a pompalanacaktır! Samsun'dan Ukranya'ya aktarılacak olan petrol ile, Ukranya, Batı Avrupa'nın petrol ihtiyacını karşılayacaktır! Bu anlaşmanın yürürlüğe girmesi demek, Rusya'nın stratejik petrol yolunun da aynı anda kabul edilmesi demek olacaktır. Osmanlı İmparatorluğunun çöküşü üzerine ciltlerle tarih kitabı okumanın bu gün fızlada bir yararı yok. İşte tarih sayın Türk büyüklerinin gözlerinin içine bakıla bakıla yapılmaktadır. Bu tarih, kısmen gerçekleştiği zaman, Türkiye Ortaasya pazarından kovulmuş olacaktır! Türkiye'nin Ortaasya pazarından kovulması demek, Kürtlerin de içinde bulunduğu 60 milyonluk Türkiye toplu-

muna 2000'li yıllarda refah ve zenginlik getirecek olan kaynakların ve olanakların çok büyük bir bölümünün, "Terör" ve "Türban" uğruna, "Ezan" ve "Bayrak" naraları içinde yok olup gitmesi demektir. Bu zenginliklerin ve olanakların, Rusya, Batı Avrupa ve ABD tarafından paylaşılması demektir. Bir diğer yanı ile, aort damarı kesilen Türkiye'nin, Kürdistan'da sürdürdüğü kanlı savaşın çok daha kanlı ve vahşi boyutları ile 60 milyonluk Türkiye toplumunun üzerine yıkılması demektir. Kürt devletini engellemek gibi Türkiye'de bir iç politika malzemesi olmaktan başka anlamı olmayan gölge boksunu kazanma hevesi uğruna, ülkenin geleceği bir kan ve ölüm çıkmazıdır. Çünkü, Kürdistan'da sürdürülen savaş, Kürtlerin savaş değildir artık. Dünya merkezli bir savaştır. Bu savaşta Kürtlerin temel hak ve özgürlükleri, çok tali bir yerde durmaktadır. Miting alanlarının, Meclis kürsüsüne kadar yapılan "Ülkeyi böl-

dürmeyiz", "Bir çakıl taşı dahi vermeyiz" ajitasyonları, gerçeği haktan gizleyen, içeriği olmayan demogoji malzemeleri olmaktan öte bir anlam taşımamaktadır. "Bağımsız Kürdistan bir Dünya meselesi.. Önerilerine koymuşlarsa yaparlar" sözü devleti temsil eden Süleyman Demirel'e ait. "Hukuk dışına çıkarsanız adam gelir ve çözer" sözü de. Adam gelir ve çözer demek, yakılan köylerin, sokaklara dökülmüş binlerce insanın trajik görüntülerinin Batı Medyasına yansımından sonra, Londra'da pışırılıp Amerika'da piyasaya sürülen bir senaryo ile, bir gün Türkiye'ye Sivas'tan öte yana giremezsiniz demektir. Bunlar, meselenin dünya merkezli boyutunu en çıplak haliyle ortaya koyan kesin belirlenimlerdir. Ve öyledir. Mümtaz Soysal'ın "Kürt devletinin kurulmasını önledim" türünden açıklamaları, bürokratik mastürbasyondan başka bir şey değildir. Bunun için Ermeni-Azeri çatışması için durmuyor sorusuna cevap vermek yeterlidir. Başka bir soru ise, memuruna ayda 220 bin lira zam yapma durumunda olan iktidarın, teröre günde 32 milyar harcamasında durmaktadır. Sürekli baskın, sürekli yoksullaşmanın başlıca kaynağı durumunda olan "terör" için durdurulamamaktadır. Türkiye, Sofya'ya 7 milyon dolar hara-

ödeyerek, Trakya için su satın alırken, Şam'a niçin saniyede 500 metre küp su vermektedir? Almanya'ya ödenen 8.5 milyar mark, kimin cebinden çıkmaktadır? Bir silah deposu haline gelen "Doğu ve Güneydoğu"ya niçin gidilememektedir? İktidar, bu konulara dönüp bakmamakta, muhalefetle, gecekondu sohpetlerine devam etmektedir. Nasyonal sol, bedeli çok ağır ödenecek bir maceranın tam da göbeğinde yer almaktadır. Türk ve Kürt aydınları ise suskundur. PKK, herkesin karşı olduğu ve fakat HERKES, ihtisay duyduğu somut bir olgu olarak Türkiye'nin politik çıkmazının tam da orta yerine saplanmış olarak durmaktadır. Kürt sorunu ile pek de ilişkisi olmayan Türkleri de, diğer etnik grupları da, kendilerine ait olmayan, kendilerinin var olmadığı bir kördüğünün içine savurup atmıştır. Çıkış yolu görülmektedir. Ve esasen arayan da yoktur.

Şimdi yeniden Kürt sorunun kendisine dönelim. Sürdürülen savaş Kürtlerin savaşı olmaktan çıkmıştır. Dünya merkezli bir hesaplaşmadır. Birilerinin ortaya çıkıp sorunu ayrıntıları ile kamuoyuna açıklaması, anlatması gerekiyor. Bu birileri ortada görülüyor. Gazetelerin birinci sayfası milyarlar dağıtan piyango idaresi durumundadır. TV kanalları toplumu çıldırmanın eşiğine getirip bırakmıştır. Politika bir bataklık içindedir. İktidar da muhalefet de boğazına kadar kan ve çamura bulaşmıştır. Rüşvet, hırsızlık, fuhuş, yer altının sivili terörü toplumu esir almış durumdadır. 60 milyonluk Türkiye'de 40 milyon insan 1200 dolar gibi bir yıllık gelir ortalaması ile yoksulluğun alt sınırında yaşamaktadır. Ve hükümet, yılda 200 trilyonu, tanka, tü-

Türkiye'ye yalnızca erken seçim penceresinden bakan bir muhalefet; koltuklarına zamkla yapışmış milletvekilleri; iradesi Milli Güvenlik Kurulu tarafından zedelenmiş bir Parlamento; hırsızlığa, rüşvete, binbir türlü rezalete batmış bir devlet yapılanması, her gün kendi kendini inkar eden bir basın; eli yıl, yüz yıl gerilerde kalmış tezlerle durumu idare etmeye çabalayan ve pratik politikada hiçbir etkinliği olmayan bir sosyalist sol; ne Kürt halkına ve ne de dünyaya saygın ve kabul edilebilir çözümler üretmeyen bir Kürt siyasi parti kalabalığı ve bu cehennem içinde günlük hayatın ağır baskılarına göğüs germe telaşında olan geniş halk kitleleri...Sırtında Kürt kamuru ile Türkiye'nin görünen yüzü budur.

feğe, bilgisayarlı toplara yatmaktadır. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in bir yıl önceki ifadesi ile Kara Kuvvetlerinin %54'ü savaş içindedir. Yetmiş komando birliğinin tümü bölgededir. 20 bin özel tim bölgededir. 63 bin köy korucusuna maaş verilmektedir. 20 Kobra, 40 Skorsky, 110 değişik tipten helikopter bölgeye. Peki, bu deşet verici sayılara rağmen bu kanlı ve kirli savaş için bitmemekte, bitirilememektedir? Genelkurmay'dan gelen mesajlar nedeni ile medyanın objektiflerini böl-

geden çekmesi, gerçeği ortadan kaldırmaya yetecek mi? Tansu Hanıma seçim kazandıran savaş kıskırtıcılığının faturasını kim, nasıl ödeyecek? Türkiye'de iktidarın kan ve ölüm politikası sorgulanmayacak mıdır?

Bu soruların cevabı, "PKK terörünü de kinayın" değildir? PKK denen olgu, iktidar edenlerin beceriksizliğinin ve basiretsiz politikacıların şemsiyesi durumundadır. Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin toplumsal tabanı çatlamış, tarumar olmuştur. Bütün dünyasını bir avuç toprak üzerine kuran köylülük, toprağını terketmekte, kitleler halinde Ege Havzasına, Çukurova'ya göçmektedir. Göçmenlerin evleri haneleri yıkılmakta, erzanları, tohumlukları, hayvan ağılları güpegündüz yakılmaktadır. İçişleri Bakanı'nın büyük bir pişkinlikle "Devlet köy yakmaz, terör örgütü yakıyor" türünden açıklamaları, temsil ettiği hükümetin bir başka bakanı tarafından yalanlanmaktadır. Ve bütün bunlar PKK'yı fazlaca ilgilendirmemektedir. 11 parti ve grupla cephe çalışmaları içinde bulunan PKK, bu 11 örgüt ile de uzlaşmazlık içindedir. Yalnızca bunlarla değil, Irak ve İran'daki Kürt örgütleri ile de kanlı bıçaklıdır. Bekaa'daki "Tek Şef", "Ulusal Önder", kendi çizdiği çizgi içinde durmayan her şeyi ve her kesi imha etmektedir. Korku ve dehşet üretmektedir. Ulaşabildiği her alanı sindirmektedir. Kimse, dağılındaki lojmandan çıkartılıp, kurşuna dizilen öğretmenlerin katledilmesini onaylayamaz. Fakat iktidar edenler öyle bir baskı ortamı yaratmışlardır ki, at iziyle it izi birbirine karışmıştır. Bu toz duman içinde bir Kürdün, Kürt kimliğiyle Türkiye'de özgür bir yurttaş olarak tavır alması mümkün değildir.

JI REALÎTÊ

Çend sal berê me digot " Bila bi Kurdî be bes e." Di nivîs û berhemeke bi Kurdî de em li hin pîvanên navnete-wî pîr nedigeriyan û zêde li ser vê yekê rancediwesîfîn. Lê îro êdî rewş diguhure û ber bi başbûnê ve diçe. Herçiqas hê em hesreta xwendina nivîsên Kurdî yên bi naveroka xwe dewlemend û di pîrsa rastnivîsînê de bê kêmayî (an bi kêmayiyên herî biçûk) dikişî-nîni jî, ne dîr e ku em di vê riyê de gavên girîng biavêjin.

Divê êdî em qîma xwe bi Kurdîbûna nivîs û weşanekê neynin. Di nivîs û weşanên Kurdî de bala xwe bidin hin tiştên din jî û bi derengî be jî li gor pîvanên navnetewî bilivin. Di serî de rastnivîs, em bikaribin bala xwe bidin aramanc, mesaj û naveroka nivîsên Kurdî jî û girîngiyekê bidin vê yekê. Di dema me de, di roja îroyîn de bi nezana- nî û bi amatorî mirov nikare xwe bigî- hîne raya giştî ya netewî û navnetewî û bi vî awayî bibe dengê rastiyê. Êdî rastî û mafdarî bi serê xwe têr nakin; ancax ew dikarin bi hêzekê giyan û ji- yanê bibînin.

Gelê Kurd layiqî yê/ya herî baş û xweş e. Başî, rastî û tekûzî de dilgeşî û serbilindiyê bîne. Mafê xwendevanê Kurd e ku bi serbilindî weşanekê Kurdî bigire destê xwe û bi dilekî rihet bix- wîne.

Di nivîsîna Kurdî de tekûzî jî bo **REALÎTÊ** aramancê girîng e. Em hay ji munaqeseyên li ser nivîsîna Kurdî hene û hin munaqeseyên wê her hebin. Lê belê rîya me zelal e; emê li ser şopa wê rî- ya ku di 15'ê Gulana sala 1932'an de, ji alî **Mîr Celadet Bedirxan** ve hat vekirin re bimeşin. Emê hawara **HAWARÊ**, mayê ku ji milê me bê dadin û wê ala ku **Celadet Bedir- xan** û hevalên wî yên dilsoz dan destê me berzîr û bilindtir bikin.

Erê; di nivîsîna Kurdî de emê li ser rê û dirba **HAWARÊ** bimeşin; alfabe û giramera Celadet Bedirxan jî xwe re bikin hîm. Lê emê qîma xwe bi yê kirî û heyî neynin; li ser bîngeheke rastî jî bo pêşvebirina ziman û nivîsîna Kur- dî bixebitin û ji xebatên zanistî yên di vî warî de, bi qasî ku ji milê me bê, bi- bin alîkar. Di vê yekê de jî ewê berê me li xwendevanan, gohê me li ziman- zan û lêkolîneran û çavê me li xebatên zanistî be.

Bêguman, wê rûpelên **REALÎTÊ** jî hemû zaravayên Kurdî re vekirî bin. Zaravayên Kurdî; Kurmancî, Soranî, Zazakî... xweşî û dewlemendiyek zi- manê Kurdî ne. Bi hêviya ku em ji van kaniyên ku ji dilê Kurdistanê dihe- rikin, bi awayekî zanistî îstifade bikin; xweşî û dewlemendiyê zimanê Kurdî bi gelên din ên cihanê jî bidin tamkirin û wan jî bi zimanê **Ehmedê Xanî** bidin naskirin.

Rûpelên **REALÎTÊ** yên Kurdî, de ji hemû nivîskarên ku bi Kurdî dinivîsin re vekirî bin. Ji niha ve em li benda name û nivîsên we ne.

Bi hêviya ku zimanê Kurdî, di nav zimanên dinê de cîyê xwe yê heq û rastî bistîne, di xweşiyê de bimînin.

WELAT, WELATÎNÎ Û AL

Gelek nivîsên Celadet Bedirxan di rojo îroyîn de jî ji rojanebûn û naveroka xwe tu tiştêkî hunda nekirine. Emê jî carna di nav rûpelên rojanmeya xwe de cih bidin van nivîsên ku di Hawar, Ronahî û Roja Nû de hatine weşandin. Em bi gotora "Welat, Welatîni û Alê" careke din zimanzanê Kurd Celadet Bedirxan bibîr fînin.

REALÎTE

Welat erdê bav û kalikên me ye.

Welat ew der e ko, pêşiyên me li wê rabu- ne, ji bona ava- hiya we xebiti- ne û li wê miri- ne.

Welat ew di- yare ko, em tê- de sekinîne û rûjekê di nav axên wî de bê- ne veşartin.

Xelkê wela- tekî, welatîyên hev in. Borî, hal û dawiya wan bi hev re girêdana. Zimanê wan, girêdana wan, her hal û lebtên wan mî- na hev in. Pêş- iyên wan li rex hevdu rabûn, rûniştin û miri- ne.

Welatî bi Qenciya hev şa dibin, ber xira- biya hev dike- vin. Şîn û şahînetê wan yek in.

Xelkê welatekî birayên hev, pîsmamên hev in. Hergav bi hev re, dest bi dest, ji bona xweşî, avahî û azahiya welatê xwe dixebitin.

Kam û armancên wan yek in.

Ji bona welatê xwe can û malên xwe didin der, xwînên xwe bêperwa drijênin.

Herê dixebitin ko welatê wan mekevit bin destên miletên din.

Lê miletin hene ko welatê wan, bi awakî, ketiye bindis- tîn neyar û dijminan. Wek wela- tî miletê me, Welatê Kurdis- tanê.

Ev miletê ha ji bona rizgarî ya welatê xwe dixebitin.

Xebata wan ev e: Rûjekê

Zimanzanê Kurd Mîr Celadet Alî Bedirxan

ala wan de ci- viyaye.

Al, namûs, rûmet û bext ê miletan e.

Zarowên her miletî ji bona bilindî û bi- qedrbûna ala xwe, bêperwa xwe didin kuş- tin.

Ala her miletî jê re beha ye. Di cejn û şahî- netan de qesr, serey, xanî û kûçeyan pê di- xemilînin, di ber wê re dibor- rin, slavan lê dîkin, wê maç dîkin, datînin ser serên xwe.

Alên miletên biserxwe, di ser kelat û ba- jarên wan re li pêl dibin, di rê- veçûna leşkerî de divekin pê- şiyê.

Lê alên mile- tî dîl, wek ya miletê me, ji

her derê biderkirî, lihevte- wandî li ser dilê zarowên wan de hilandî ne.

Miletên dîl dixebitin, xwînên xwe dirjênin ko biyaniyan ji welatê xwe biqwirînin û alên xwe li ser kelat û bajarên xwe ji nû ve daçikînin.

Ala her miletî bi çend rengan û bi şiklekî din e.

Ala Kurdan, ji jor ber bi jêr ve, ser hev, sor, sipî û kesk e, di nava wê de roj diçirise.

Divê zarowên Kurdistanê bixebitin û rûjê berê vê rojê hilînin, ber bi ezmanê Kurdis- tanê ve bilind bikin, li wê bib- rûskînin, welatê xwe ser ava- hiya xwe a pêşîn vegevrînin û di bin tava wê re biserxwe û bi kamiranî bijîn.

berê biyaniyan ji welatê xwe derînin û mîna miletên din biserxwe bibin, di nav hev de bi xweşî û bi qencî bijîn. Herkes hej welatê xwe, hej welatîyên xwe dike.

Hejkirina welêt di dilê me de hêvîneke mezin û bilind e. Em pê xurt, zexm û canfeda ne. Jê re welatîni dibêjin.

Welatîni di hundirê me de agirekî miqedes e. Pêta wî agirî ji me re her tiştên welêt dide hezkirin. Ji liwre, di ber çavên me de ax, av, çiya, deşt, dar û kevirên welatê me ji yên welatên din spehîtir, xweştir û şêrîntir in.

Her milet xweyiyê alekê ye. Al nîşana milet û welat e.

Tevayiya heyîna miletan di

GOÛNÊN PEŞIYAN

- ✓ Mêrê xirab bibe pir jî di ser re derbas nebe.
- ✓ Bext nadim bi text.
- ✓ Xwe da aliyê bayê xelq da aliyê kayê.
- ✓ Pîrranî mêranyê xera dike.
- ✓ Bextê Romê tune.

- ✓ Bûkê ne zar e, ne ziman; xwesî ne dîn e, ne îman.
- ✓ Keçelo, navê min li navê te; guriyo, kumê min li serê te.

- ✓ Nan bidin nanpêjan; bila bi nivî be.
- ✓ Tu were dewê min bikule, ezê jî herim dewê mala mîr bikulim.
- ✓ Kurmê şîrî, heta pîrî

BI SERBILINDÎ BIBÊJIN “EM KURD IN”

Rastiya hemû tiştî xweş, qelbiya her tiştî nexweş e. Tiştê ku ji rastiya xwe dûr bikeve, xweşî, dewlemendî, nîrx û rûmeta xwe hunda dike. Çi dibe bila bibe, ev yek ji bo her tiştî weha ye. Di tebî-etê de cîsnê her nebat, her heywan û her cûre hebûnê heye. Her kulîlk xwedî nav, xwedî bîhn û xwedî xweşiyekê ye. Taybetiyên cûr bi cûr ên her heywanî hene; şêr bi şêrtiya xwe, rovî bi rovîtiya xwe, sihor bi sihortiya xwe, kûze bi kûzetiya xwe kûze ye; ga bi gayîtiya xwe, nêrî bi nêrtiya xwe, beran bi berantiya xwe tê zanîn. Ev yek ji bo moz, morî, mozeqirtk, mozebeş, kermêş ..û hwd. weha ye. Dirûvê sipiyê bi kêçê bixe jî sipî sipî ye û kêç jî kêç e. Mirîşk nabe qaz; qaz jî nikare bibe werdek.

Di dinya me de welatên cihê, gel û dewletên cihê hene. Her gel xwedî kulturekê ye û her kultur xwedî hin taybetiyên cihê ne. Xweşî û dewlemendiya dinê di vê cihêtiyê de ye. Gelên pêşverû, mirovên zana û fahma, bêyî ku di vê cihêtiyê de guhartinekê çêbikin dixwazin ku ji vê xweşiyê istifade bikin. Gelo hemû mirovên vê dinê, tev wekî hev bijiyana, di rengê de bûna û bi zimanekî bipeyiviya, na, dê rewşa dinya me çawa bûya? Demên salê; bihar, havîn, payiz û zivistan tunebûna; hergav payiz an hergav zivistan bûya, dê çawa bibûya? Serma tunebûya qîmeta germê, tarî tunebûya rûmeta ronahiyê dihat girtin? Mirin tunebûya behsa jîne dihat kirin?

Xweşiya her tiştî ji rastiya wî/wê tê. Guhartina rastiye, bêeslîbûn û biyanîbûnê bi xwe re tine. Biyanîbûn; ji reha xwe, ji koka xwe, ji naverok û rastiya xwe dûr ketin e. Bêeslî, bînjadî, bêbextî, bêbawerî û bêbavîti ye. Nuqta herî dawî ya biyanîbûnê bêbavî ye. Ji bêbavîyê wêdetir biyanîbûn tûne. Kesê bêbav, pişt a zimanê wî, kultura wî, gel û welatê wî tune. Bêdoz e, bêarmanc e, bêbawerî û bêhêvî ye. Dîrokê fêm nake û najî; wekî heywanan di

● Xezî bi wan ku li ala xwe, li zimanê xwe, li kultura xwe, li welatê xwe, li gelê xwe; li dar, devî, bax, bostan, daristan, rez, zevî û erdê xwe; av û axa xwe xwedî derdikevin. Xwezî bi wan giyayan ku li ser koka xwe şîn dibin. Xwezî bi wan ku bi serbilindî dibêjin “Em Kurd in”.

Felât DILGEŞ

Ji îro ve ku em li rastiya xwe xwedî dernekevin, çawa sibê ewê bi serbilindî bibêjin “Em Kurd in.”

demê de dijî; ji bo wî pêşeroj û paşeroj tune. Mesafa dîtina wî heta serê pozê wî ye; ji serê pozê xwe wêdetir nabîne; kor nebe jî kilekorî ye. Şeperze ye, belengaz e; evdal û reben e; di heyinê de tunebûnê dijî. Acis e, nexweş e; nexweşê nexweşîne ye. Bêbir û bêbawerî ye; tirsonek, newêrek û bizdonek e.

Gelo Çerkez, Gurcî, Abaza, Ereban, Laz, Boşnak, Ibix, Sûryanî, Ermenî, Kurd..û hwd. ên ku di pey de bûne Tirk, Tirkên bi çi awayî ne; jiyana û pisîkolojiya wan û Tirkên Tirk çiqas diçe ser hev?

Cima Ereban dixwazin tevê dinê bikin Ereban, Tirk dixwazin tevê dinê bikin Îngilîz!... Çima Ereban bi Erebbûna xwe, Tirk bi Tirkbûna xwe, Îngilîz bi Îngilîzbûna xwe qîma xwe naynin û dixwazin dirûvê gelên din jî bi xwe bixin? Sûryanî Sûryanîbûna xwe, Ermenî Ermenîbûna xwe, Çerkez Çerkezbûna xwe, Kurd Kurdbûna xwe hunda bikin, dê kî çi bi dest bixel! Ev gel ji welatê xwe,

Nuqta herî dawî ya biyanîbûnê bêbavî ye. Ji bêbavîyê wêdetir biyanîbûn tûne. Kesê bêbav, pişt a zimanê wî, kultura wî, gel û welatê wî tune. Bêdoz e, bêarmanc e, bêbawerî û bêhêvî ye. Dîrokê fêm nake û najî; wekî heywanan di demê de dijî; ji bo wî pêşeroj û paşeroj tune.

ji av û axa xwe; ji ziman û kultura xwe dûr bikevin û rastiya xwe hunda bikin dê çi bibe? Di serî de

wê mirovatî hunda bike; dê rîya pirdengî û pirrengiyê bixitîme. Baxçeyê mirovatîyê yê ku ji kulîlkên cûr bi cûr çêbûye ber bi hişk-bûnê here; tama xwe, bîhna xwe, hilma xwe; şînbûn û geşbûna xwe hunda bike.

Tirkan, axa Enedolê ya ku di dîroka mirovatîyê de wekî mozayîqa gelan dihat zanîn û naskirin, bi hovîtî, kirin goristana gelan û hêştin. Baş e; piştî evqas hovîtî, piştî evqas xwîn, talan û qirkirinê çi bi dest xistin!? Ji hovîtîyê zêdetir çi li pey xwe hêştin ku dîsa, ku dîsa jî nahewin?

Mixabin di dawîya sedsala bîstan de jî hê Tirk dixwazin me Kurdan bikin Tirk, Ereban dixwazin me bikin Ereban, Faris dixwazin me bikin Faris. Herkes di şîvaka xwe ya teng re li dinyayê dinihêre û li gorê dîtina xwe dinyayê dinîrxîne û şîrove dike. Hê jî Tirk, Ereban û Faris welatê me wekî talaneke bêxwedî dibînin. Dixwazin me wekî pariyekî daqurtînin; lê xuya ye ku emê vê carê di ber wan de, di gewriya wan de bîmînin.

Û di vê rewşê de, di vê demê de ez bi hin “Kurdên” belengaz, şeperze û bêçare dikenim. Carna jî li ber bêşermî, bêeslî û menfaetperestiya wan şerm dikim, ruyê min sor dibê. “Kurdên” ku li Kurdbûna xwe xwedî dernakevin, “Kurdên” ku ji Kurdbûna xwe şerm dikin; ji koka xwe, ji rastiya xwe dûr ketine û dixwazin bibin Faris, Tirk an jî Ereban. “Kurdên” weha reben û şeperze, nizanin çiqas dirûve xwe bi Tirk, Faris û Ereban bixin, ewê ji qopyayên wan ên xerab wêdetir neçin. Nizanin ku ewê bibin pekenok û qeşmêran wan.

Xezî bi wan ku li ala xwe, li zimanê xwe, li kultura xwe, li welatê xwe, li gelê xwe; li dar, devî, bax, bostan, daristan, rez, zevî û erdê xwe; av û axa xwe xwedî derdikevin. Xwezî bi wan giyayan ku li ser koka xwe şîn dibin. Xwezî bi wan ku bi serbilindî dibêjin “Em Kurd in”.

TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETLERİ

8 MART KADIN PLATFORMU

"Kadınların Bağımsız Sözünü Söyleyebilmek"

8 Mart Kadın Platformu, çeşitli sendikalar, meslek örgütleri, kadın dergileri çevrelerinden ya da bağımsız olarak katılan kadınlardan oluşuyor.

Bizler, İstanbul'da 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutlamak üzere Ocak 1994'te toplanmaya başladık.

8 Mart günlemesi için düzenlenen üç günlük etkinlikler, DİSK (ve başta Bank-Sen, Tekstil, Lastik-İş ve Oleyis olmak üzere DİSK'e bağlı çeşitli sendikalar) Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu (başta Eğitim-Sen ve Tam Haber Sen olmak üzere özellikle Makine Mühendisleri Odası), İHD, 68'liler Birliği çevresinden kadınların katılımıyla gerçekleşti.

Üç gün süren bu programda, paneller, söyleşiler, tiyatro gösterileri, değişik işyerlerinde kutlamalar ve son olarak da Taksim meydanında kokart dağıtımı vardı. Tüm etkinliklerdeki ana vurgu, kadınların -öncelik çalışma yaşamında olmak üzere- siyasal ve toplumsal hayatta karşı karşıya olduğu sorunlar (ve bu sorunları çözmeye talip olması gereken kurumlarda yaşanan ayrımcılığın sorgulanmasıydı.).

Kutlamalara katılan kurum ve çevrelerden bir grup kadın olarak bu verimli birliktelik daha sonra da sürsün istedik. Etkinliklerimizi ve bileşimizi yeniden gözden geçirdik. Farklı çevrelerden gelen, farklı görüş ve düşüncelere sahip ve bu farklılığı zenginlik olarak kabul eden bir ortak noktada buluştuğumuzu gördük. Bizi birleştiren ana duygu ve düşünce, erkek egemenliğinin, kadınlara yönelik ayrımcılığın boy gösterdiği her alanda kadınların bağımsız sözünü söyleyebilmek, kadına açık olmak istediğimizin altını özenle çizerek alçakgönüllü bir program çıkarmaya çalışmaktır.

Bu programa da kalın bir çerçeve attık: Çalışan ya da çalışma yaşamının dışında bırakılan kadınların yaşadığı sorunların çözümüne katkıda bulunacak çalışmalara öncelik vermek, ancak kadına değen hiçbir soruna karşı kayıtsız kalmamak...

Adımızı tanışmamızı sağlayan 8 Mart'ın anısına "8 Mart Kadın Platformu" koyduk ve kendimizi, değişik kadın çevreleriyle birlikte renkli bir kortej halinde İstanbul'daki 1 Mayıs Mitingi'nde bulduk.

Yine değişik kadın çevreleriyle birlikte, 22 Temmuz'da Sivas Katliamı'nda yitirdiğimiz kadınların adlarını ve anılarını canlı tutmak üzere Sivas Mitingi'ne katıldık.

1 Eylül Dünya Barış Günü'nde, savaşa, silahlanmaya, saldırganlığa ve şiddete yönelik tepkilerimizi dile getiren etkinliklerle sesimizi duyurduk. Bu arada bir yandan da, kadınların sendika yönetiminde yer alabilmeleri konusunda teorik ve pratik çalışmalar başlattık. Başlamış çalışmalara destek olmaya çalıştık. Sendikaların kadın çalışmalarını ve genel kurullarını yakın takibe aldık. Şiddet uygulamalarına ve hak ihlallerine karşı sonuç alıcı kampanyalar gerçekleştirdik.

Çalışmalarımız bunlardan ve bizlerden ibaret kalmaması istiyoruz. Tüm kadınların ilgi, destek ve katkısını, ama her şeyden önemlisi de katılımını bekliyoruz.

Yıllardan bu yana Türkiye'de kadın hareketlerinin ivme kazandığı görülmektedir. Gün geçmiyor ki yeni bir kadın örgütü ad altında yeni bir kadın örgütü ortaya çıkıp kendisini ifade etmesin. Bazıları tüzel kişilikli dernekler ortamında pek çoğu da kadın dillerini "Platform" olarak ifade eden kadın örgütlerinin sayısı onlara ulaşmış bulunuyor.

8 Mart Kadın Platformu, İstanbul Kadın Platformu, Martı Kadın Grubu, Emekçi Kadınlar Derneği, Mor Çatı, Maltepelili Kadınlar, Can Kadınlar Derneği, Ulusal Demokratik Kadın Derneği, BSP'li Kadınlar, Minerva Kadın Grubu, Boğaziçili Kadınlar Grubu, Yaşamı Paylaşalım Kadıköy Kadın Grubu bunlardan bir bölümü. Ayrıca siyasal partilerin kadın kolları da bunların arasında sayılabilir.

REALİTE bu elinizdeki ilk sayısından itibaren kadın kuruluşlarını doğrudan kendi ifadeleri ile tanıtmaya başlıyor. 8 Mart Kadın Platformu ile BSP'li Kadınlara "Kürt Kadını" üzerine ne düşündükleri konusunda yönelttiğimiz soruya ise her ikisi de özel bir yanıt vermek istemediler. Zaman içerisinde ulaşabildiğimiz diğer kadın gruplarının da REALİTE'nin kürsüsünden kendilerini ifade etmelerine olanak tanınacaktır.

BSPLİ KADINLAR

"Partide erkek egemenliğine karşıyız"

Birleşik Sosyalist Parti (BSP) İstanbul Kadın Birimi olarak ilk toplantımızı gerçekleştirdiğimiz 27/4/1994 tarihinden itibaren düzenli olarak her perşembe günü, Tünel'deki İstanbul İl Merkezi'nde Saat 19.00'da toplanmaktayız. BSP, sosyalist solun farklı çevrelerinin (Emek, Kurtuluş, SBP, Yeniyol, SP) ve bağımsız sosyalistlerin katılımıyla kuruldu ve yeni katılımlarla yoluna devam etmekte kararlı. İstanbul Kadın Birimi ise bu bileşenlerin önemli bir kısmının kadınları ve sosyalist-feminist kadınların katılımıyla oluşmuş durumda.

Şimdiye kadar gelinen süreçte parti olarak düzenlediğimiz veya katıldığımız tüm etkinliklerde İstanbul Kadın Birimi olarak kendi rengimizi de katmaya çalıştık. İçimizden bir çok arkadaşımız kadın hareketi içerisindeki hemen hemen tüm platform ve gruplarla ilişkili ve bizzat bu platformlarda çalışıyor. Öyle ki tüm toplantılarımızda ilk gündem maddemiz bu farklı platformlarla ilgili birbirimizi bilgilendirmek oluyor. Bir yandan elimizden geldiğince bağımsız kadın hareketiyle ilişkilenebilirken bir yandan da parti içindeki erkek egemenliğine karşı bir mücadele yürütüyoruz.

BSP İstanbul Kadın Birimi ve her düzeydeki kadın birimlerinin işlemlerini ise genel olarak şöyle tanımladık:

-Partinin kadın alanına yönelik teorik ve pratik faaliyetini oluşturmak ve yürütmek.

-Parti içinde, ezilen cinsin özne konumunda kendisini ifade edecek, söz, yetki karar sürecine katılabileceği koşulları oluşturmak için kadın kadroları erkek egemenliğine ve kadınlık durumuna karşı kadının kurtuluşuna yönelik bir bilinçle donatmak, partininin iç ve dış faaliyetlerini politik, ideolojik, günlük ilişkiler ve söylem düzeyinde erkek egemenliğine karşı kadınlar olarak denetlemek ve bu egemenliği açığa çıkararak aşındırmak,

-Bu doğrultuda eğitim programları düzenlemek, parti içi disiplinin kapsamını yeniden tanımlamak,

-Bütün partilerin kadınlara yönelik baskı ve şiddete karşı duyarlılığını arttırmak, reflekslerini geliştirmek,

-Mevcut kadın grupları ile kendi politik çerçevemiz kapsamında eşit, üretken, karşılıklı etkileşime dayalı ilişkiler kurmak, bu tür faaliyetlerin olmadığı koşullarda örgütlenmesi için çaba harcamak,

-Partimizin bütün faaliyet alanlarında kadınlara yönelik politikalar belirlemek.

-Kadınların karar organlarına, politikaların oluşumuna katılımının önünü açmak üzere pozitif ayrımcı mekanizmaları işletmek.

Kadın birimleri partinin örgütlü olduğu veya örgütlenmek perspektifine sahip olduğu her alanda orada kadın çalışmalarına katılmak isteyen BSP üyesi tüm kadınlara açıktır.

İstanbul Kadın Birimi olarak bizler, sosyalizmi tüm toplumsal ezilmişlik ve egemenlik biçimlerinin sonlandırılmasına dair topyekün bir kurtuluş ve özgürlük projesi olarak gören ve bu eksende kadınların kurtuluşu için mücadelenin sosyalizmin öncelikli bir mücadele alanı olduğunu düşünen tüm kadınları BSP'ye bekliyoruz.

---ALFABEYA KURDÎ---

AGNUBHOÛCIPVÇÎQW
DJRXEKSYÊLŞZFM

A	B			D			F
					K	L	
		P	Q				T
		V				Z	★

CIHÊN VALA LI GOR DORA ALFABÊ TIJE BIKIN

abcçdeêfghiîjklmno
pqrsştuûvwxyz

a	b					ê
	h				k	
n			q			ş
						z ★

CIHÊN VALA LI GOR DORA HERFAN TIJE BIKIN

RÛPELÊ Zarûka

MERHÛBA!

JI VÊ HEJMARÊ PÊ VE, EM RÛPELEKE SAX DIDIN WE. NIHA DORA WE YE, RÛPELÊN XWE BI XWE BIXEMILÎNIN. WÊNEYAN ÇÊBIKIN, HELBESTAN BINIVÎSIN Û VANA JI NAVNÎŞANA ME RE BIŞÎNIN

Realite; PK 442 Beyoğlu /İSTANBUL

TOLHILDANA FÎL

(1)

EFRÎQA, WELATÊ TAVÊ
FÎLÊ TÎ ÇÛ SER AVÊ

FÎLÊ REBENÊ PIR
QET HAYNEBÛ JI TÎR

REŞO FÎL BI TÎR ZIXTAND
FÎL XORTOM JI AV KÎŞAND

DA PEY REŞO BI ÇARGAV
REŞO KIR QÎR Û HEWAR

MA HÛN BI VÊ LEYISTIKÊ DIZANIN?

Ev leyistik leyistikeke wûsa xweş û rihet e ku mirov dikare bi heval, xwişk, bira, dê û bavê xwe re jî bileyize.

Hûn peveke bi Kurdî dibêjin, hevalê we yê leyistikê jî peyveke ku bi herfa dawî ya wê peyvê dest pê dibe dibêje. Azad û Rojê di nav xwe de weha dileyizin:

- Adad - Pîroz.
- Rojê - Zozan
- Azad - Newal
- Rojê - Leyî
- Azad - Îsal
- Rojê - Lome
- Azad - Evîn...

Leyistik bi vî awayî dom dibe.

ULUSAL DEVLET

- Ana sorun kaynağı bizzat ulusal devletin kendisidir.
- Ulusal devlet hem var olduğu Türkçü haliyle, hem de önerilen Türkçü ve Kürtçü seçenekleriyle bir sorun olarak ortada durmaktadır. Asıl çelişki buradadır.

Çağımızda iki tür ulusal sorun vardır. Birisi geleneksel olandır. Belli bir toprak bütünlüğü üzerinde yaşayan bir ulusun kendi kaderini tayin etmesi, eğer gerekirse bir ulusal devlet de kurarak, yok edilmekten kurtulması bu kapsama girer. İkinci tür ulusal sorun daha çok metropollerde ortaya çıkmıştır. Amerika'da, Avrupa'da iktisadi, siyasi güçler nedeniyle yeni ulusal azınlıklar oluşmuştur. Bu topluluklar bu ülkelerdeki ulusal devlet örgütlenmesinin baskısı altındadırlar. Geleneksel ulusal sorunda toprak sorunu önemli bir yer tutar ve ulusal devlet, baskı altında tutulan gurup için olumlu bir seçenek durumundadır. İkinci tür ulusal sorunda ise toprak sorunu yoktur. Ana sorun kaynağı ise bizzat ulusal devletin kendisidir.

Bizler için, 19 yüzyıl tarihi, çok buluslu Osmanlıların dağılması ve ulusal devletlerin kurulması tarihidir. Bölgede bu süreç I. Cihan Harbi ve Bolşevik Devrimi ile birlikte geçici bir sonuca ulaşmıştır. Sürecin sonucunda Kürtler ve Filistinliler dışında büyük topluluklar esas olarak ulusal devletlerini kurmuşlardır. Bu tarih her ulusal devlet tarafından bir kahramanlık tarihi olarak anlatılır. Türk, Yunan, Bulgar, Arap vb. her ulusta özne değişmekle birlikte söylenen şey aynıdır. Her ulus, kendisini yok etmek ve imha etmek isteyen iç ve dış düşmanlara karşı bir var olma ve yok olma savaşını vermiştir, emperyalizm canavarına karşı mazlum halkların önderliğini yapmıştır vb...

Öysa hakkında bu kahramanlık menkıbeleri dizdiğimiz bu tarih aynı zamanda bir katliamlar ve

imhalar tarihidir. Örneğin, T.C., Anadolu Müslüman uluslarının, Türklerin yönetimi ve önderliğinde, başta Ermeniler olmak üzere Hristiyan ahalii imha etmesi üzerine kurulmuştur. Türkler, Hristiyanlara karşı yürüttükleri imha savaşında Kürtleri yağmaya ortak etmişler, onun dışında da Federasyon vb. gibi sözler vermişlerdir. Fakat Kürtlere verilen sözler tutulmamıştır. Bu ortaklıktan Kürtlerin hissesine kalan baskı, terör ve asimilasyon olmuştur. Şimdi Anadolu'nun bu büyük iki Müslüman topluluğu, aralarında nihai bir hesaplaşmaya doğru yuvarlanıyorlar. Dünya dengelerinin değişmiş olması, 1920'lerde haksızlığa uğrayan Kürtlerde, bölge sınırlarının yeniden düzenlenebileceğine ilişkin ümitleri de arttırmıştır.

Yetmiş yıllık Cumhuriyet tarihinin getirdiği bir başka gerçeklik daha vardır. Bugün İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerin yarıya yaklaşan nüfusları Kürtlerden oluşmaktadır. Batı Anadolu'da Kürdistan olarak adlandırılan bölgeden daha fazla Kürt yaşamaktadır. Dolayısıyla ikili bir sorunla karşı karşıyayız: Hem geleneksel ulusal sorun, dünya dengelerindeki değişimlerle birlikte, bir toprak ve ulusal devlet sorunu olmayı da içerecek biçimde yeniden gündemdedir, hem de Batı Anadolu'da göçler sonucu oluşmuş modern bir ulusal sorunla karşı karşıyayız. Karşı karşıya olduğumuz mesele bir tek bu iki ayrı sorunun ayrı çözümler istiyor olması değildir. Birisi için çözüm olarak ileri sürülen şey, diğeri için sorun kaynağı olacaktır. Yani ulusal devlet hem

var olduğu Türkçü haliyle, hem de önerilen Türkçü ve Kürtçü seçenekleriyle bir sorun olarak ortada durmaktadır. Asıl çelişki buradadır.

Ulusal Devlet, modern çağın siyasal sistemi olarak homojenleşmeyi esas alır. Bir ulusa dahil olmak onun üyelik şartıdır. Bu ulusa dahil olmayanlar, "aykırı unsur"durlar. Eğer asimile edilemezlerse imha edilmelidirler. Balkanlar ve Ortadoğu tarihinin bize öğrettiği, en büyük kıyım ve katliamların, ulusal devletlerin kurulması sürecinde ortaya çıktığıdır. Ulusal sorun, farklı ulusların iç içe, yan yana yaşadığı coğrafyalarda çok kanlı biçimde çözülmüştür. Ulusal Devletini kuran topluluk, homojenlik sağlamak için kendi içinde dönmüş ve içindeki yabancı unsurlardan kendisini "temizlemiştir".

Geçmişte bile sorun olan ulusal devlet çözümü, günümüzde metropollerin yarı nüfusunun Kürtlerden oluşmasıyla birlikte tam bir sorun haline gelmiştir. Artık gelinen noktada, geleneksel, her ulusun kendi kaderini tayin etmesi hakkı, bir tek bir ulusla sınırlı olma niteliğini yitirmiştir. Kürtler bu hakkı kullandıklarında Türklerin, Türkler kullandıkları zaman Kürtlerin kaderini de birlikte tayin edeceklerdir. Burada Türklerin bu hakkı Kürtlerin aleyhine olarak kullanmış oldukları ve kendi ulusal devletlerini kurmuş oldukları ileri sürülebilir. Ama görülmek zorundadır ki, Türkler de henüz, Türkleşme sürecini tamamlamış değillerdir. Büyük ölçüde Türklerden oluşan ve kendilerini Türk olarak tanımlayan bir topluluğun devleti halini alamamışlardır. Dinle içine girdikleri he-

saplaşmanın ve son sıralarda Türklüğe yapılan çağrılarının nedeni budur.

Türkiye'de Kürt meselesinin geleneksel çerçeve içinde çözülmesi, Batı Anadolu'da bir "temizlik" hareketi, bir "iç savaş" halinde yaşanacaktır. Kürtlerin özgür ve demokratik koşullarda yaşamak isteme talepleri özellikle TC Devleti tarafından bilinçli bir biçimde "Toprak ve Sınır" sorunu olarak ortaya konmuş ve Türklerin çoğunluğu da bu noktada ikna edilmişlerdir. Bu bir Osmanlı-Türk geleneğidir. Ulusal toplulukların özgürlük ve demokrasi özelemleri daima toprak ve sınır sorunu olarak kavranır. Üzerine terörle gidilir. Özgürlük isteyen ulusal topluluk için gerçekten "Toprak ve Sınır" dışında bir seçenek bırakılmaz ve bu da imha için bir dilekçe olarak kullanılır. Bu nedenle tarihi deneylere de göndermeler yapılarak, Türklerin "Toprak ve Sınır" konusundaki hassas duygularını kaşıyarak onları mobilize etmek Türk Devleti için hiç zor olmayacaktır. Artık "can sıkıymaya" başlayan bu

Kürtlerden temizlenmiş bir Batı Anadolu, bir Türk Devleti özlemi bir tek azgın milliyetçinin değil, boğazın güzel sularını seyreden İstanbul entelektüelinin de arzusu haline gelmektedir.

Ulusal devlet seçeneği, hem yaşanmış hem de yaşanacak biçimleri ile tam bir katastroftur ve Türkler ve (özellikle de) Kürtler için yeni acılar anlamına gelecektir. Dolayısıyla Türkiye'de Kürt sorununu ele alırken meseleyi artık Kürtler için "Toprak ve Sınır" meselesinden çıkartmak gerekiyor. Meselelerin ortasında, kurulmuş ve kurulmaya aday biçimleriyle "Türk Ulusal Devleti" durmaktadır. Ayrıca bir "Kürt Ulusal Devleti", bölge devlet-

leri, uluslararası güçler gibi büyük cenderelerden çıkarak bir seçenek haline gelse bile bu Türkiye'nin geniş bölümlerinde Kürtler için bir imha haline de gelecektir. Özetle söylemek istediğim şudur: Eğer büyük insan kayıplarına ve acılarına engel olmak istiyorsak birbirimize mahkum olduğumuzu görmek zorundayız. Ama bunun başlangıç yolu da bir arada yaşamayı Kürt insanı için bir acı olmaktan çıkarmaktan geçecektir.

Ulusal toplulukların özgürlük ve demokrasi özelemleri daima toprak ve sınır sorunu olarak kavranır. Üzerine terörle gidilir. Özgürlük isteyen ulusal topluluk için gerçekten "Toprak ve Sınır" dışında bir seçenek bırakılmaz ve bu da imha için bir dilekçe olarak kullanılır.

Görülmek zorundadır ki, Türkler de henüz, Türkleşme sürecini tamamlamış değillerdir. Türklerden oluşan ve kendilerini Türk olarak tanımlayan bir topluluğun devleti halini alamamışlardır. Dinle içine girdikleri hesaplaşmanın ve son sıralarda Türklüğe yapılan çağrılarının nedeni budur.

Anadolu'nun bu büyük iki Müslüman topluluğu, aralarında nihai bir hesaplaşmaya doğru yuvarlanıyorlar. Dünya dengelerinin değişmiş olması, 1920'lerde haksızlığa uğrayan Kürtlerde, bölge sınırlarının yeniden düzenlenebileceğine ilişkin ümitleri de arttırmıştır.

Bir "Kürt Ulusal Devleti", bölge devletleri, uluslararası güçler gibi büyük cenderelerden çıkarak bir seçenek haline gelse bile bu Türkiye'nin geniş bölümlerinde Kürtler için bir imha haline de gelecektir.

REALITE'YE GÜMRÜK DARBESİ

REALITE'nin planlanan dönemde yayın hayatına giremedi. Başlıca nedenlerinden biri gümrük engeli. Gazetenin alt yapısını oluşturan malzemeler halen Erenköy Gümrük depolarında tutuluyor.

1993 Mart'ında Stockholm'de Türk Ticaret Ateşliği'nden alınan bilgilere göre düzenlenen resmi evraklar, malzemeler Halkalı Gümrüğü'ne girdiği zaman farklı bir işleme tabi tutuldu. Uzun bir süre bu sorunla uğraşıldı. Daha sonra malzemeler Erenköy Gümrüğü'ne taşındı. 80'li yılların ortalarında ortaya çıktığı söylenen ve bu gün artık başlıbaşına bir araç kurum durumuna gelen "Gümrük Komisyonculuğu" yapanların aracılığı ile sürdürülen bu işlemler anlaşılması mümkün olmayan nedenlerle bir yerde kilitlendi. Ağustos ayı böyle geçti. Eylül'de Ankara'da bir avukat arkadaşımızın girişimi ile yeni bir süreç başlatıldı. Sanayi ve Ticaret Odaları, Gümrük Komisyoncusu ve Gümrük görevlileri arasında gidip gelen evraklar, sonuç olarak tümü bir sistem oluşturan dizgi, fotofilm ve repro kamerası ile ilgili araçları ayıştırdı. Her biri için ayrı ödemeler yapıldı. Fakat ikinci bir engel daha ortaya çıktı. Birbirine ekli olan bilgisayarların bir bölümü bedelli bir bölümü ise bedelsiz ithal statüsüne sokuldu. Ortada yalnızca alınabilir durumda bilgisayar monitörü kaldı.

Halen Realite'nin alt yapısını gümrükten almak mümkün değil. Şimdiye kadar astarı yüzünden pahalı hale gelen bu doğal işlem, anlaşıldığı kadarıyla yeniden ikiye katlanarak bize ek ödemeler çıkaracak. Bu durumda ya bu sistem gümrükte çürümeye bırakılacak ya da geri gönderilecek.

Realite'nin alt yapısını oluştur an bilgisayar sistemi ile büro malzemeleri gümrükten alınamayınca, yayın faaliyetine başlayabilmek için büroyu tümü ile yeniden kurmak zorunda kaldık. Bu arada bir Macintosh sistemi kurduk. Kürdistan Press gazetesinin 93 sayısına ait disketleri kullanma olanağı da böylece ortadan kalktı. Oysa, Kürdistan Press'in önemli sayılarını ve özellikle kürtçe bölümlerini orjinal halleri ile yeniden yayınlamayı planlıyorduk.

Sistem değişince, çalışma biçimi de bütünü ile değişti. Gazetenin en önemli araçlarından biri olan Repro'nun alınamaması, fotoğrafların kullanımında çok önemli pürüzler ortaya çıkardı. Bu sayımızda görüleceği üzere fotoğraflar istenen kalitede değil.

Gazetenin mizanpajını da macintosh'un olanaklarına göre yeniden düzenlemek zorunda kaldık. Teleximiz gümrükte. Halen telex aracılığı ile ulaşabileceğimiz alanlara ulaşamıyoruz. Yeni aldığımız faxımız yeterli kapasitede değil. Arşivimizi bilinen nedenlerle henüz taşıyamadık, mevcut ilişkiler içinde daha pratik olarak kullanılabilir duruma getiremedik.

Zaman içinde bu sorunların aşılabileceğini umuyoruz. Bununla birlikte, 6 yıl içinde 93 sayı yayın yapan Kürdistan Press'in birikimini istenilen ölçüler içinde Realite'ye aktarmak bir hayli zor olacak.

Son olarak yurtdışı okuyucularımıza da kısa bir açıklama yapmak istiyoruz: ilk sayılar 1992 abone kayıtları esas alınarak Avrupa ve diğer kıtalardaki okuyucularımıza ulaştırılmaya çalışılacak. Realite'yi izlemek isteyen Kürdistan Press okuyucuları, Realite ellerine ulaşınca telefonla, fax çekerek ya da mektup yazarak adreslerinin doğru olup olmadığını, varsa yeni adreslerini ve gerekli olan abone ücretinin ödendiklerine dair makbuz fotokopisini Realite'ye ulaştırırlarsa seviniriz. Maddi olanaklarımızı zorlayarak ilişkiler kuruluncaya kadar Realite'yi, yurtdışındaki Kürdistan Press okuyucularına ulaştırmaya çalışacağız.

Son bir sorun Güney Kürdistan'la ilgili. Bölgeden istediğimiz haber ve röportajları çıkarmak için çalışmalar sürdüren Ankara temsilcimiz M. Aslan bir aya yakın bir süreden beri pasaportunu almak için bekliyor. Bir dönem DEP'li S.Yurttaş'ın meclis danışmanlığını üstlenen M. Aslan'a henüz pasaport verilmedi. KDP ve YNK'nin Arka'daki irtibat büroları ise Realite'nin bir (1) nolu sayısını basıma girinceye kadar bize ulaşılmış değildi.

Sorunların aşılacağı beklentisi ile, herkese merhaba diyoruz.

KISA BİR AÇIKLAMA

Realite'nin yayını 1993 Mart'ı için planlanmıştı 1994'ün Kasım'ına sarktı. Bunun bütün sorumluluğu bana aittir. Arada bir dizi olumsuz olay var elbette. Olmaması şarttır. Öldürdü Muhaceretin insan karakterinde yaratıldığı erozyon, çok belirgin boyutları ile gazetenin-önçalışmalarında değişik biçimleri ile ortaya çıktı. Bu nedenle 20 aya yakın bir gecikme oldu. Bu 20 ayı hayataymdan çalışmamı sayıyorum.

Realite, 1986-1992 yılları arasında Stockholm'de 93 sayı yayınlanan Kürdistan Press'in genel çizgisi üzerinde çalışılacaktır. Kürdistan Press'te tartışılan tezler, daha geniş boyutları ile Realite'de tartışılacaktır. Bunlar, yola çıkarken, öne çıkan varsayımlardır kuşkusuz. Somut pratik farklı bir yapılanmayı da ortaya çıkarabilir.

Realite, Kürdistan Press'e maddi ve entellektüel açılarından katkıda bulunanlara kapılarını açık tutuyor. Bu arkadaşlarla tek tek konuşma olanağı bulamadım. Ayrıca Kürdistan Press çalışanları -Sayıları yaklaşık 20 civarındadır- Realite'nin çalışmalarında da yer alma hakkına sahiptirler. Bunların bir bölümü şahsi kimlikleriyle ve sahip oldukları mirasa uygun düşmeyen bazı ilişkilere buluştular. Ancak, bu sorun beni özel olarak ilgilendiriyor. Muhaceret, kaybolmuş nesilleri temsil ediyor. Kaybolmuş nesiller, dövüşe-didişe sahip oldukları bir çok değeri de kaybediyorlar.

Kürdistan Press'in alt yapısı ve arşivi ile ilgili olarak herhangi bir özel mülkiyet söz konusu değildir. 1992 başında 40'a yakın yazar ve politikacı ile beraber bir dizi toplantı yapıldı. Bu toplantıların amacı, gazetenin alt yapısını ve arşivini kolektif bir kuruluşla devretmektir. Gazetenin bu günkü kur üzerinde yaklaşık 800 milyon civarında bir borcu vardı. 6 ay kadar devam eden toplantılar sonucu, saptanan amaca uygun bir yapıya ulaşılmadı. Toplanan 40 milyon civarındaki para ise sahiplerine iade edildi.

Realite için de farklı bir yapılanma düşünmüyorum. Zaman içinde Realite, bütünü ile gazetenin genel konumuna uyumlu ve kendi içinde uyumlu olabilen gazete çalışanlarına devredilecek. Bu mümkün olmaz ise, demokratik kitle örgütlerinin, Kürt dili ve kültürü ile ilgili çalışmalar yürüten kuruluşların, insan hakları derneklerinin vb. ortaklaşa yararlanabilecekleri bir yapıya ulaştırılacaktır.

Bunların dışında, Realite'nin oldukça nazik ve duyarlı bir dönemde yayın hayatına girdiğini belirtmem gerekiyor. Bu nazik ve duyarlı dönemin sorunlarını saptamak, bunları cesaretle tartışmak ve sorunları çözümlenmesi gerektiği kanısındayım. Bu perspektifin önündeki engeller ise bir hayli fazladır. Önce eşyayı adıyla çağırarak, "Güneydoğu" sorunu, kimseye bir şey anlatmayan coğrafi bir belirlemedir. Bölgede ise bütün politikaların üstünde keşiştiği bir Kürt sorunu vardır. Türkiye'de bu sorun kanla beslenen bir kördüğüm haline gelmiştir. Kürt sorunu, bu gün geline nokta da bütün sorunların merkezinde durmaktadır. Bütün ilişkileri etkilemektedir. Hiç tereddütsüz şu söyleyebiliriz: Kürt düğümünün kasatularla çözülmesi şansı yoktur. Militarist politikalarda ısrar, Türkiye'nin özellikle vurgu yapıyorum- siyasi sınırları içinde yaşayan 60 milyon insan için baskı ve zulmün katlanarak büyümesi demektir. Sürekli yoksullaşma demektir.

Sorun bütün boyutları ile yasadışı tartışılmaktadır. Tartışmanın kelepe ve zindan ile engellenmesi ise hiçbir biçimde kabul edilebilir değildir. Realite'nin ne sorumlulara ve ne de muhalif siyasi guruplara akıl verme gibi bir endişesi yok. İdeolojik saplantıları ve siyasi kaygıları da yok! Ortaya konacak malzeme, sorunun bütün boyutları ile tartışılmasına katkıda bulunabilir. Realite Gazetesini, görevini yerine getirmiş olur. O.K.

PEYMANA HINDIKANIYAN HAT TEYIDKIRIN

Navenda Nûçeyan: Konseya Ewrûpa di civîna xwe ya di roja 10.11.1994'ın de Peymana Hindikaniyan teyid kir. Li ser navê Tirkiyê Wezîrê Karên Derve Mumtaz Soysal beşdarî civîne bû Peymana çerçewê ya ku parastina ziman, dîn, adet û kultura hindikaniyên netewî dîke armanc, wê di meha pêşîya me de, di civîna Konseya Ewrûpa ya Meclîsa Mebûsan de ji bo îmzekirina welatên endam ve kibê. Peymana Çerçewê, piştî ku herî hindik ji alî parlamentoyên 12 welatan endam ve hat îmze-

kirin, dê bikeve jiyane.

Li ser lihevnekirina welatên ku endamê Konseya Ewrûpa ne, salixê (tanîm) hindikaniyan di peymanê çerçewê de cih nesitand. Li gor beyanên Wezîrê Karên Derve yê Tirkiyê Mumtaz Soysal, piştî teyidbûna vê peymanê, dê li Tirkiyê bi zimanê Kurdî weşanên radyo û televizyonan bikaribe bê kirin û herweha di bin qontrola dewletê de dibistanên Kurdî jî bîn vekirin.

Vê peymanê ku tê de salixê hindikanîbûyîne nehatiye kirin .

ji gelek awayan ve bi kêrî Tirkiyê jî tê. Li gor vê peymanê, dê her welat li gor daxwaza xwe salixê hindikaniyên ku di nav sînorên xwe de dijî bide. Lê belê parastina azadiya ferdî ya hemwelatîyên dewletên Ewrûpa di vê peymanê de cih distîne. Li gor vê beyanê, Kurd jî ne wek gel, civat an herêm; lê belê wekî ferdî dikarin û vê peymanê îstifade bikin û li mafên xwe yên kulturî xwedî derbasin. Xalên (maddeyên) peymanê yê bi vî awayî li Tirkiyê pirsax xwendin û nivîsîna bi Kurdî kirin rojevê

Haftalık Gazete
Rojname Hefteyi
REALITE
Press
Hejmar - Sayı: 1
Tel: 0-212-256 90 11

PKK GENEL SEKRETERİ VE MERKEZ KARAR ORGANLARINA 60 MİLYONLUK BİR ÇAĞRI:

KOŞULSUZ - TEK TARAFLI - SÜRESİZ Ateş kes!

YORUM

Türkiye Cumhuriyeti'nin genel bütçesinin neredeyse yarıya yakın bir bölümünü askeri harcamalar oluşturuyor. Savaş, Doğu'yu da Batı'ya da bütün ağırlığı ile ezmiş, kısacına almış durumda. Her şeyi etkiliyor. Yasalar ve yasaklarla kuşatılmış bir alanda çözümleyici politikalar üretmek hemen hemen mümkün değil. Son on yılın faturası önbin candır. Çöküntü içinde bir ekonomi, tehdit edici boyutlara ulaşan ve içinde ölüm taşıyan katı bir şoven dalga, terörize olan geniş kitleler, yakılıp yıkılan köyler vb...

Nereden bakılırsa bakılsın, sürdürülen bu kanlı çatışmanın nedenleri de, amaçları da bu gün artık çok farklı bir noktaya çekilmiş durumdadır.

Her durumda ve sonuç olarak - Bütün itirazlara rağmen - düğüm, siyaset alanında çözülecektir. Bu yol bu gün tıkalıdır. Açılmalıdır.

İktidarın, var olan politikaları daha da katılaştırarak sürdüreceği biliniyor. Başbakan, hiçbir alternatif üretmeden, "Asla siyasi çözüm olmayacak" diyecek noktaya gelmiştir. Sosyalist solun nefesi tıkanmıştır. Politika üretmiyor. Demokratlar, çok farklı platformlarda tartışmaktadırlar. Büyük basında Kürt sorununa demokratik, yasal, insani çözüm arayışları içinde olan köşe yazarlarının tehdit altında oldukları bilinmektedir. Avrupa'dan gelen baskı dalgası, sorunun özünü fazlaca kurcalamak istememektedir. Ayrıca dünya düzeyindeki taraflar, açıkça Kürt sorununu da kendi çıkar alanları içinde ele almakta ve değerlendirmektedir. Güney Kürdistan'da yaşanan trajedi bu teze tanıklık etmektedir.

Bu gün gerek Kürt sorunu ve gerekse PKK, dün olduğu yerde değildir. Kavga, "Herkes kendi Kürdünü dövsün, diğerininkine yardım etsin" ilkelliğini çoktan aşmıştır. Ortadoğu'da kilit ülke olan Suriye bile artık, sorunların kendisini nasıl aştığını görebilmektedir. Golan Tepeleri, GAP'ın suyu pazarlık masasındadır. PKK da masadadır. Ancak, biz bu filmi daha önce de seyretmiştik. Sonuçları biliniyor. Tarihin farklı bir zamanda ve farklı bir mekanda yeniden yaşanacağı günler uzak değildir.

**Silahlar susturulmalıdır.
Söz artık siyasetindir**

Eylül'de PKK Genel Sekreteri'nin kapsamlı bir basın toplantısı yapacağı söylentileri vardı. 50'ye yakın gazetecinin bu nedenle Avrupa'ya davet edildikleri, diğer basın toplantılarında farklı olarak bu kez topluca Lübnan'a götürülecekleri söyleniyordu. Önce Türk basını ve ardından PKK sözcüleri toplantının ertelendiğini açıkladılar. Anlaşıldığı kadarıyla Ankara'nın hoşnutsuzluğu nedeni ile, Şam, bu basın toplantısının yapılmasına izin (!) vermemiştir.

Ankara'nın pek çok konudaki hoşnutsuzluklarına Arap diplomasisinin pişkinliği ile pek de itibar etmeyen Şam'ın, bu kez niçin Bekaa'ya akan hava trafiğini kapattığı bir soru işareti olarak ortada dururken, ABD Başkanı Clinton'ın Suriye Başkanı Esat'ı ziyaret edeceği haberi manşetlere tırmandı.

Hamas ve İslami Cihad'ın eylemleri ile, FKÖ-İsrail anlaşmasının kanla yıkıldığı bir dönemde Esat-Clinton görüşmesinin merkezine elbette İsrail-Suriye anlaşmazlığı oturtulacaktı. İsrail'in Golan Tepeleri'nden çekilmesini barışmanın ön şartı olarak gören Esat'ın gölgesi ise, elbette ki Hamas ve Cihad'ın arkasında görülebilir durumdaydı. Bunlara bağlı olarak, artık dünya merkezli bir olgu haline gelen PKK'nın da bu görüşmelerde önemle üzerinde durulacağı biliniyordu. Fazla ses çıkmadı!

Şam'ın, PKK'ye koyduğu toplantı yasağı henüz bir soru işareti olarak dururken, Moskova, büyük gürültüler çıkararak bir Kürt Kültür Konferansı için kapılarını açtı. Bu olay doğal olarak Türk basını için kurcalanması gerekli bir olguydu. kurcalanmadı. Kullanıldı. Basın, Moskova'ya atıp tuttu. Gerekeçlerini, arkasında yatan nedenleri tartışmadı. Aynı günlerde İsrail, Arap dünyası ile barışma atılımı, Ürdün'le sürdürüyor. Başbakan Tansu Çiller ise, Kazablanka'ya uçmadan önce, Afganistan'dan kalkan PKK helikopterlerine TC'nin siyasi sınırlarının kilometrelerce içinde köy yakıtırken, "Asla siyasi çözüm olmayacak" gibi anlaşılması mümkün olmayan bir bilmece cümle üretip, "Neredeyse Bosna'ya dönecektik. Son anda engelledik. İlerde öğrenirsiniz" gibi tehditler savurmaya devam etti. Böylece Türkiye'de siyasi çözüm denen, ne olduğu ve ne olmadığı bir türlü anlaşılmasın perspektife, İktidar kanadının bakış açısı da belirlenmiş oldu. Esasen, Başbakan Tansu Çiller'in siyasi çözümünden ne anladığı ise bilinmiyordu. Hükümetin medya danışmanları bunu "Demokratik çözüm" kavramıyla aşmaya çalıştılar.

Moskova'nın Kürtlere kucak açtığı, Clinton'ın Esat'ı ziyaret ettiği, asla bitmeyecekmiş gibi görünen İsrail-Arap düşmanlığının barış anlaşmaları ile adım adım genişlediği bu nazik geçitte, Arap dünyasının sözcüleri, Dünya basınına ilginç mesajlar vermeye başladılar. Bunlardan birisi şöyle: "İsa Mesih'in doğumunun 2000'inci yıldönümü kutlamalarına, Hristiyan ve Müslümanlarla beraber, Yahudi kar-

deşlerimiz de katılmalıdır".

Bin yıllık kinin, bin yıllık düşmanlığın üzerinde esen bu yumuşaklık, bu dostluk mesajlarının; önünde direnilmesi mümkün olmayan dinamiği nerede duruyor? Bu soru, aynı zamanda Türkiye'de de bir türlü bitmeyen "Savaş"ın bitmeme, bitirilememe nedenlerinin kavranmasında anahtar roller üstlenebilir. Görüldüğü kadarıyla, İsrail, Araplarla artık daha fazla uğraşmak istememektedir. Araplar ise, İsrail'i artık imha edilmesi gereken bir şeytan olarak görmüyorlar. Bu ezeli düşmanlığın "çağdaş" bir dostluğa dönüşmesi elbette dünya çapında sonuç-

Yatacak yeri olmayan çocukların, geleceği olacak mı? Foto: İ.Kandemir

ları olacak bir olgudur. Bu dünya çapında etkileri olacak yakınlık da elbette, yarattığı sonuçlar kadar önemli olmalı. Bu önemliliğin karşısına büyük harflerle PETROL yazılması pek de yanılıncı olmaz. Evet, petrol! Ortadoğu'nun Petrodolar sultanları, Ortaasya petrollerinin Akdeniz'e inmesini istemiyorlar. İsrail'i Arap dünyası karşısında bütünü ile özgürleştirecek olan bu talebin, İsrail tarafından kabul edilmesinin faturasını da ödemeye hazır dırlar. Rusya ise aynı petrolün kendi nüfuzu altında ve Karadeniz'den Dünya pazarlarına çıkmasını istiyor. Çıkarlar üst üste düşüyor. ABD, Suriye'ye gidiyor. İsrail, Ürdün'le kucaklaşıyor. Arap dünyası, Beni İsrail oğulları ile barışmak istiyor. Şam, Kürtlere basın toplantısı yapma yasağı koyarken, Moskova konferans düzenliyor ve de Başbakan Tansu Hanım, Afgan helikopterlerini Türkiye semalarında uçurup, Arap Dünyasına uçuyor. Kan ise Kürdistan'da akıyor. Kahraman Mehmetçikler ve İnce Memetler ölüyorlar. Köyler yakılıyor. Yoksullar, yokluk içinde yerlerinden yurtlarından göçertiliyor. Fırat'ın suları akmaya devam ediyor ve Ortaasya'nın petrolü kuyularda!

Irak'ın petrol pazarına girmesi, Kör-

fez ülkeleri ile beraber, ABD ve İngiltere'yi rahatsız ediyor. Fransa, Irak ile dünya pazarını alt üst edecek petrol anlaşması yapıyor. Eski nüfuz alanlarına yeniden el koymak isteyen Rusya, bu bölgelerde yaşayan Kürtleri yeniden keşfediyor. Kürtler için bin yıllık bir rüya olan "Bir avuç özgür vatan", 36 Paralelin üstünde kardeş kavgasının kanı içinde boğulmak üzere. Bütün bu karmaşa içinde Türkiye, Ortaasya ve Kafkaslardan sonra, Ortadoğu'da da alkışlar içinde saha dışına itiliyor. Bütün ilişkilerini Kürt sorununa endeksleyen Hükümet, giderek devlet "PKK terörünü" önlemek için önüne konulan faturalarının tümünü imzalamaya hazır durumda.

Açık olan şu ki, Türkiye kendi içinde toplumsal barışı sağlamadan, bütçenin yarısını silip süpüren savaş harcamalarından kurtulmadan, toplumu terörize eden kan ve ölüm cehenneminden çıkmadan ne Ortadoğu'da ve ne de Kafkaslar ve Ortaasya'da belirleyici bir kimlik edinemez. Kürt sorununa endekslenen politikalar nedeni ile ipleri tümü ile Batı'ya ve Amerika'ya teslim eden hükümet, Rusya karşısında da çözümsüzdür. İç politikada faşizme dönüşmek üzere olan şoven kıskırtmalar, toplumu birbirine düşman kamplara bölmüş bulunan etnik (Kürt-Türk), dinsel (Alevi-Sünni) ve ideolojik (Laik-Antilaik) kutuplaşmalar patlamaya hazır bombalar olarak orta yerde durmaktadır. Bütün bu imha edici silahları basit politik çıkarlar için sorumsuzca kullanmak ise artık açıkça suç sayılmalıdır. Savaşın yarattığı yıkımı, ahlaki ve ruhsal çöküntüyü, göç faciasını, sürekli yoksullaşmayı bu gün belki biraz daha gizlemek mümkündür ama, yarın insanların günlük hayatına girecek olan sarsıntıları ve bundan kaynaklanacak patlamaları önlemek imkansız olabilir.

Olayların merkezine oturtulan PKK, sorunun en azından görülmesi, görülebilmesi için kendi silahlarını susturma cesaretine sahip olmalıdır. Kar, dağlara düşmeye başlamıştır ve bu beyaz cehennem nelelere gebe olduğu sir değildir. Hükümet yetkililerinin "Silahlarınızı teslim edin", "Devletin şefkatli kollarına sığının" biçimindeki çağrılarının fazla anlamlı olmadığı açığa çıkmıştır. "Bellerini kırdık", "Kafalarını ezdik" biçimindeki seviyesiz propaganda, iç politikada malzeme olarak kullanıldığı açığa çıkmıştır. Yarattığı potansiyeli, maddi bir güce dönüştüremeden çürümeye başlayan DEP Davası, siyasal kimliğinden soyutlanmak üzeredir. Ortadoğu'da değişen dengeler, Ortaasya ve Kafkaslardaki yeniden paylaşım bütün ilişkileri belirleme noktasında durmaktadır. Kürtler ne istediklerini ortaya koymak ve bunu her alanda açıkça tartışmak zorundadırlar. Bu perspektif, kan ve ölüm duvarı ile kapatılmaktadır. Türkiye'de iktidarı sorgulamanın yolu, PKK'nın atmak zorunda olduğu cesur bir adımda düğümünüyor. PKK silahını susturmalıdır. Tek taraflı olarak susturulmalıdır. Koşulsuz susturulmalıdır. Süresiz susturulmalıdır. Bu gün başkaca yol görünmüyor!